

Tarptautinė
migracijos
organizacija

Europos
migracijos
tinklas

Atsakas į ilgą laiką
neteisėtai šalyje
esančius migrantus:
praktika ir iššūkiai ES
valstybėse narėse ir
Norvegijoje

2020/4

EMN STUDIJA

Šis tyrimas atliktas pagal Europos migracijos tinklo (EMN) 2019–2020 m. metinę programą.

EMN – tai migracijos ekspertų tinklas, skirtas rinkti, analizuoti ir dalintis naujausia, objektyvia ir palyginama informacija migracijos bei prieglobsčio srityje. Lietuvoje EMN veiklą LR Vyriausybės nutarimu vykdo Tarptautinės migracijos organizacijos (TMO) Vilniaus biuras.

Daugiau informacijos apie EMN: www.emn.lt.

Kontaktai:

Europos migracijos tinklas Lietuvoje

A. Jakšto g. 12, 4 aukštas

LT-01105, Vilnius

Tel.: +370 5 2624897

El. paštas: emnlithuania@iom.int

© Tarptautinė migracijos organizacija (TMO), Europos migracijos tinklas (EMN), 2020

Studijoje pateikta informacija nebūtinai atspindi oficialią Lietuvos Respublikos, Europos Komisijos ar TMO ir jos šalių narių poziciją. Visos teisės saugomos. Kopijuoti visą ar dalimis, taip pat naudoti komerciniais tikslais be TMO Vilniaus biuro raštiško leidimo draudžiama.

**Atsakas į ilgą laiką
neteisėtai šalyje
esančius migrantus:
praktika ir iššūkiai ES
valstybėse narėse ir
Norvegijoje**

2020/4

EMN STUDIJA

TURINYS

SANTRAUKA.....	8
1. NACIONALINĖ TEISINĖ IR POLITIKOS SISTEMA.....	10
2. NACIONALINĖS POLITIKOS IR STRATEGIJOS, SKIRTOS ILGĄ LAIKĄ NETEISĖTAI ŠALYJE ESANTIEMS MIGRANTAMS.....	19
3. PRIEMONĖS, SKIRTOS IŠSPRĘSTI ILGALAIKĮ NETEISĖTĄ BUVIMĄ ŠALYJE.....	39
4. IŠŠŪKIAI IR ATEITIES VEIKSMAI	44
5. IŠVADOS	46

Teisinis ir politinis kontekstas. Ilgą laiką neteisėtai esančių migrantų mastas Lietuvos Respublikoje yra nežymus, todėl atskirų strategijų, skirtų būtent ilgą laiką neteisėtai esančių migrantų atžvilgiu, nebuvo priimta. Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2014 m. sausio 22 d. patvirtino Lietuvos migracijos politikos gaires, kuriose nagrinėjami migracijos politikos klausimai, tarp jų – kova su neteisėta migracija, tačiau ilgą laiką Lietuvoje neteisėtai esantys migrantai nėra aptariamai vertinant bendrą migracijos situaciją ir jos tendencijas Lietuvoje. Pagrindinis dokumentas, nustatantis tokių migrantų teisinę padėtį yra įstatymas „Dėl užsieniečių teisinės padėties“.

Situacijos Lietuvoje apžvalga. Tikslių statistinių duomenų, kiek kiekvienos kategorijos ilgą laiką neteisėtai esančių migrantų 2015-2020 m. buvo kasmet, nėra, o nustatyti neteisėtų migrantų skaičių, kurių neteisėtas buvimas dar nenustatytas, nėra galimybės, tačiau apie ilgą laiką neteisėtai Lietuvoje esančių migrantų mastą Lietuvoje galima spręsti pagal priimtų sprendimų dėl savanoriško grąžinimo ir priverstinio grąžinimo skaičių ir šių sprendimų, kurie buvo neįvykdyti ar dėl kurių įvykdymo nėra patikimų duomenų, skaičių. Nuo 2015 m. iki 2020 m. rugsėjo mėn. kasmet vidutiniškai buvo priimti 1 804 sprendimai dėl savanoriško grąžinimo ir 170 sprendimų dėl priverstinio grąžinimo. Kasmet vidutiniškai 236 sprendimai dėl savanoriško grąžinimo buvo neįvykdyti ar dėl jų įvykdymo nėra patikimų duomenų, taip pat kasmet vidutiniškai buvo neįvykdyta 15 sprendimų dėl priverstinio grąžinimo. Kartu pažymėtina, jog vien tai, kad baigėsi trečiosios šalies piliečio vizos ar leidimo gyventi galiojimo laikas arba kad jeigu nėra patikimų duomenų apie tai, ar trečiosios šalies pilietis įvykdė sprendimą dėl savanoriško grąžinimo, tai dar nereiškia, kad trečiosios šalies pilietis neišvyko iš Lietuvos Respublikos ir yra joje neteisėtai (pvz., gali būti, kad trečiosios šalies pilietis išvyko iš Šengeno erdvės per kitos valstybės narės išorės sieną).

Ilgą laiką neteisėtai esančių migrantų kategorijos. Lietuvos teisės aktuose nėra nurodytų kriterijų, pagal kuriuos būtų galima skirstyti neteisėtai esančius užsieniečius į trumpą laiką neteisėtai šalyje esančius migrantus ir ilgą laiką neteisėtai šalyje esančius migrantus. Lietuvos Respublikoje egzistuoja visos šioje studijoje nurodytos ilgą laiką neteisėtai esančių migrantų kategorijos:

- trečiųjų šalių piliečiai, dėl kurių grąžinimo priimti sprendimai negali būti įvykdyti dėl teisinių ar praktinių priežasčių;
- trečiųjų šalių piliečiai, kurių prašymai suteikti prieglobstį yra atmesti, o jie patys pasislėpė;
- trečiųjų šalių piliečiai, kurių vizos ar leidimo gyventi galiojimo laikas pasibaigė;
- kiti neteisėti migrantai, kurių neteisėtas buvimas dar nenustatytas.

Svarbu paminėti, kad jeigu neteisėtai šalyje esančiam užsieniečiui yra išduodamas leidimas laikinai gyventi įstatyme „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ numatytais pagrindais, tai leidimo laikinai gyventi galiojimo metu toks asmuo nėra laikomas esantis šalyje neteisėtai.

Taip pat atkreiptinas dėmesys į tai, kad vis dar atsiranda Lietuvos Respublikoje beveik 28 metus gyvenančių užsieniečių, kurie neturi leidimo gyventi. 2015-2020 m. rugsėjo mėn. kasmet vidutiniškai 7 užsieniečiai, teismo tvarka nustatę juridinį faktą apie apsigyvenimą Lietuvos Respublikoje iki 1993 m. liepos 1 d., kreipėsi dėl leidimo nuolat gyventi šiuo pagrindu.

Paslaugų prieinamumas. Viešųjų paslaugų prieinamumas šios kategorijos asmenims yra apribotas: teisėtai dirbti neteisėtai būdami užsieniečiai negali, nemokamai teikiama tik būtinoji medicinos pagalba, specialiaame apgyvendinimo centre apgyvendinami tik nelydimi trečiųjų šalių piliečiai ir trečiųjų šalių piliečiai, kuriems Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatyta tvarka yra suteiktas apsisprendimo laikotarpis, per kurį jis, kaip esanti ar buvusi su prekyba žmonėmis susijusių nusikaltimų auka, turi priimti sprendimą, ar bendradarbiauti su ikiteisminio tyrimo įstaiga ar su teismu.

Leidimų gyventi išdavimas. Jeigu nelydimas nepilnametis trečiosios šalies pilietis negrąžinamas į užsienio valstybę, trečiosios šalies pilietis negali išvykti iš Lietuvos Respublikos dėl humanitarinių priežasčių, jo negalima grąžinti Lietuvos Respublikos įstatyme „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ nurodytais atvejais arba priverstinio grąžinimo vykdymas sustabdytas dėl įstatyme „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ nurodytų aplinkybių, trečiosios šalies piliečiui išduodamas ne ilgiau kaip vienerius metus galiojantis leidimas laikinai gyventi, kurio galiojimo laikotarpiu trečiosios šalies pilietis turi teisę dirbti. Tačiau ir šiuo pagrindu išduodamų leidimų laikinai gyventi skaičius yra labai mažas – apie 18 kasmet. Taip pat svarbu paminėti, kad toks leidimo laikinai gyventi išdavimas neturėtų būti laikomas neteisėtai esančių migrantų legalizavimo schema, t. y. užsieniečiai, net ir turintys leidimą laikinai gyventi, turėtų išvykti iš Lietuvos Respublikos nedelsiant, jeigu išnyktų priežastys, dėl kurių grąžinimas/išsiuntimas negalėjo būti įvykdytas.

Priemonės, skirtos išspręsti ilgalaikį neteisėtą buvimą šalyje. Priemonių, skatinančių būtent ilgą laiką neteisėtai Lietuvoje esančių migrantų grįžimą ar užkertančių kelią neteisėtam buvimui šalyje, išskirti nėra galimybės, nes taikomos bendros priemonės - neteisėtos migracijos prevencija ir kontrolė, teisėtos migracijos skatinimas ir piktnaudžiavimo teisėta migracija atvejų išaiškinimas, galimybių piktnaudžiauti teisėta migracija mažinimas, priimtų sprendimų dėl savanoriško grąžinimo įvykdymo tinkama kontrolė, o jeigu yra pagrindas manyti, kad trečiosios šalies pilietis gali pasislėpti vengdamas grąžinimo, – termino savanoriškai išvykti nesuteikimas ir trečiosios šalies piliečio sulaukymas.

Viešos diskusijos ir politiniai debatai. Ilgą laiką neteisėtai esančių migrantų mastas Lietuvos Respublikoje yra nežymus. Todėl ir politiniai ar teisėkūros debatai šiuo klausimu neįvyksta, tyrimų ar studijų dėl viešųjų paslaugų prieinamumo tokiems migrantams publikuota nebuvo.

1.

Nacionalinė teisinė ir politikos sistema

1.1. ILGĄ LAIKĄ NETEISĖTAI ŠALYJE ESANČIŲ MIGRANTŲ KATEGORIJS NACIONALINIŲ LYGIU

Klausimas (toliau – K) 1. a) Ar Lietuvoje esama skirtumo tarp trumpai neteisėtai šalyje esančių migrantų ir ilgą laiką neteisėtai šalyje esančių migrantų?

Taip

Ne

Lietuvos teisės aktuose nėra nurodytų kriterijų, pagal kuriuos būtų galima skirstyti neteisėtai esančius užsieniečius į trumpą laiką neteisėtai šalyje esančius migrantus ir ilgą laiką neteisėtai šalyje esančius migrantus. Lietuvos Respublikos įstatymas „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ apibrėžia, kas yra laikoma neteisėtu atvykimu, neteisėtu buvimu, neteisėtu gyvenimu ir neteisėtu išvykimu.

Svarbu vis dėl to paminėti, kad teisės aktuose¹ yra išskirta kategorija užsieniečių, kurie gyveno Lietuvos Respublikoje iki 1993 m. liepos 1 d. ir šiuo metu gyvena Lietuvos Respublikoje, tačiau neturi leidimo gyventi.

b) Ar Lietuvoje egzistuoja skirtingos ilgą laiką neteisėtai šalyje esančių migrantų kategorijos, kylančios iš teisės ar praktikos?

Taip

Ne

c) Jei į 1b klausimą atsakėte „taip“, ar tai:

neteisėti migrantai, kurių atžvilgiu priimtas sprendimas dėl grąžinimo, tačiau grąžinimas negali būti įvykdytas dėl teisinių kliūčių (pvz., negrąžinimo, medicininių ar humanitarinių priešasčių ir pan.)?

neteisėti migrantai, kurių atžvilgiu priimtas sprendimas dėl grąžinimo, tačiau grąžinimas negali būti įvykdytas dėl praktinių kliūčių (pvz., asmens bendradarbiavimo, problemų su kelionės dokumentais ir pan.)?

buvę (atmesti) prieglobsčio prašytojai, kurie pasislėpę?

trečiosios šalies piliečiai, kurių trumpalaikė viza, leidimas gyventi nustojo galioti ir (arba) nebuvo atnaujintas?

kiti neteisėti migrantai, kurių (dar) neaptiko nacionalinės migracijos institucijos?

kita (pvz., teisti ilgą laiką neteisėtai šalyje esantys migrantai, priklausomi šeimos nariai)

Tai – užsieniečiai, kurie gyveno Lietuvos Respublikoje iki 1993 m. liepos 1 d. ir šiuo metu gyvena Lietuvos Respublikoje, tačiau neturi leidimo gyventi.

¹Lietuvos Respublikos įstatymo "Dėl užsieniečių teisinės padėties" įgyvendinimo įstatymo 2 straipsnis, <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.232379?positionInSearchResults=0&searchModelUIID=6345697b-886e-49dd-b2a7-01ff7248fdcd>.

d) Jei į 1b klausimą atsakėte „taip“, taip pat, jei įmanoma, prašome pateikti apytikrų asmenų skaičių (atitinkamai kiekvienai 1a, 1b ir 1c klausimuose apibrėžtai kategorijai) Lietuvoje kasmet nuo 2015 m.

Lietuvoje egzistuoja visos ilgą laiką neteisėtai šalyje esančių migrantų kategorijos, nurodytos atsakyme į 1c klausimą. Tikslių statistinių duomenų, kiek kiekvienos kategorijos asmenų buvo kasmet, nėra. Nustatyti neteisėtų migrantų skaičių, kurių dar neaptiko migracijos institucijos, taip pat nėra galimybės, tačiau apie ilgą laiką neteisėtai Lietuvoje esančių migrantų mastą Lietuvoje galima spręsti pagal sprendimų dėl grąžinimo, kurie buvo neįvykdyti ar dėl kurių įvykdymo nėra patikimų duomenų, skaičių ir pagal tai, kiek užsieniečių, teismo tvarka nustačiusių juridinį faktą apie apsigyvenimą Lietuvos Respublikoje iki 1993 m. liepos 1 d., kreipėsi dėl leidimo nuolat gyventi gavimo šiuo pagrindu.

Būtina atkreipti dėmesį į tai, jog vien tai, kad baigėsi trečiosios šalies piliečio vizos ar leidimo gyventi galiojimo laikas arba kad jeigu nėra patikimų duomenų apie tai, ar trečiosios šalies pilietis įvykdė sprendimą dėl savanoriško grąžinimo, tai dar nereiškia, kad trečiosios šalies pilietis neišvyko iš Lietuvos ir iš Šengeno erdvės ir yra joje neteisėtai (pvz., gali būti, kad trečiosios šalies pilietis išvyko iš Šengeno erdvės per kitos valstybės narės išorės sieną).

1 lentelė. Duomenys dėl priimtų sprendimų dėl savanoriško grąžinimo, priverstinio grąžinimo ir (galimo) šių sprendimų neįvykdymo

	2015 m.	2016 m.	2017 m.	2018 m.	2019 m.	2020 m. (iki rugsėjo 30 d.)
Priimtų sprendimų dėl savanoriško grąžinimo skaičius	1 469	1 571	2 008	2 378	2 274	1 126
Sprendimų dėl savanoriško grąžinimo, dėl kurių nėra patikimų duomenų, kad jie buvo įvykdyti, skaičius	150	164	226	376	285	217
Priimtų sprendimų dėl priverstinio grąžinimo skaičius	434	209	116	148	92	19
Neįvykdytų sprendimų dėl priverstinio grąžinimo skaičius	6	34	13	12	27	0
Užsieniečių, kurie kreipėsi dėl leidimo nuolat gyventi gavimo tuo pagrindu, kad apsigyveno Lietuvos Respublikoje iki 1993 m. liepos 1 d., skaičius	12	13	5	8	2	2

Duomenų šaltinis: Užsieniečių registras

f) Jei į 1b klausimą atsakėte „ne“, prašome paaiškinti, kodėl ne (laukelyje žemiau)

Netaikoma.

K2. Jei trečiosios šalies piliečio atžvilgiu priimtas sprendimas dėl grąžinimo, tačiau egzistuoja teisinės kliūtys grąžinimui (pvz., negrąžinimo principas, medicininės priežastys), ar jis gali gauti:

Rašytinį patvirtinimą dėl grąžinimo nukėlimo

Lietuvos Respublikos įstatyme „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ nustatyta, kad kitais atvejais, nei šie:

- užsieniečio, atvykusio į Lietuvos Respubliką iš saugios trečiosios valstybės, prašymas suteikti prieglobstį nenagrinėjamas ir jis grąžinamas (savanoriškas grąžinimas) arba išsiunčiamas iš Lietuvos Respublikos (priverstinis grąžinimas) į saugią trečiąją valstybę;
- užsieniečiui atsakoma suteikti prieglobstį, išskyrus atvejį, kai sprendimas priimtas prašymą suteikti prieglobstį nagrinėjus iš esmės skubos tvarka, nutraukiamas prašymo suteikti prieglobstį nagrinėjimas arba suteiktas prieglobstis panaikinamas ir jis išsiunčiamas iš Lietuvos Respublikos (priverstinis grąžinimas) arba grąžinamas (savanoriškas grąžinimas) į užsienio valstybę, administraciniam teismui apskūsto sprendimo dėl grąžinimo vykdymas gali būti sustabdomas atitinkamo administracinio teismo nutartimi dėl reikalavimo užtikrinimo priemonių. Tokiu atveju užsienietis gauna teismo nutartį. Statistinių duomenų nėra, tačiau vidutiniškai – iki 10 per metus (kai vykdymas sustabdomas tiek apskundus ir atskira teismo nutartimi).

Pagal Lietuvos Respublikos įstatymą „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ ir šio įstatymo atitinkamas nuostatas įgyvendinantį teisės aktą, sprendimą dėl išsiuntimo (priverstinis grąžinimas) priėmęs subjektas priima sprendimą sustabdyti sprendimo dėl išsiuntimo vykdymą, iki išnyks priežastys, dėl kurių sustabdomas sprendimo vykdymas, ir užsieniečiui įteikia tokio sprendimo kopiją, jeigu paaiškėja ir per 10 dienų nuo jų paaiškėjimo dienos neišnyksta, be kita ko, ši aplinkybė - užsieniečiui reikia suteikti būtinają medicinos pagalbą, kurios suteikimo reikalingumą patvirtina sveikatos priežiūros įstaigos gydytojų konsultacinė komisija. 2015-2020 m. (iki rugsėjo 30 d.) laikotarpyje tokių sprendimų sveikatos priežiūros įstaigų gydytojų konsultacinė komisija nepriėmė.

Laikiną ar toleruojamą buvimą (prašome žemiau trumpai paaiškinti sąlygas, prašymo procedūrą)

Leidimą gyventi

Lietuvos Respublikos įstatyme „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ yra įtvirtinta, kad užsieniečiui tam skirtu pagrindu išduodamas ne ilgiau kaip vienerius metus galiojantis leidimas laikinai gyventi, kai, be kita ko:

- Draudžiama grąžinti užsienietį į valstybę, kurioje jo gyvybei ar laisvei gresia pavojus arba jis gali būti persekiojamas dėl rasės, religijos, tautybės, priklausymo tam tikrai socialinei grupei ar dėl politinių įsitikinimų, arba į valstybę, iš kurios jis gali būti vėliau nusiųstas į tokią valstybę (šios nuostatos netaikomos užsieniečiui, kuris dėl svarbių priežasčių kelia grėsmę Lietuvos Respublikos saugumui arba jis įsiteisėjęsiu teismo nuosprendžiu yra pripažintas kaltu dėl labai sunkaus nusikaltimo padarymo ir kelia grėsmę visuomenei).
- Užsienietis negrąžinamas į valstybę, jeigu yra rimtas pagrindas manyti, kad joje užsienietis bus kankinamas, su juo bus žiauriai, nežmoniška elgiamasi arba žeminamas jo orumas ar jis bus tokiu būdu baudžiamas.

3. Užsienietis negražinamas į užsienio valstybę, jeigu jam Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatyta tvarka yra suteiktas apsisprendimo laikotarpis, per kurį jis, kaip esanti ar buvusi su prekyba žmonėmis susijusių nusikaltimų auka, turi priimti sprendimą, ar bendradarbiauti su ikiteisminio tyrimo įstaiga ar su teismu.
4. Jeigu nelydimas nepilnametis užsienietis negražinamas į užsienio valstybę.
5. Jeigu užsienietis negali išvykti iš Lietuvos Respublikos dėl humanitarinių priežasčių.
6. Jeigu sprendimo dėl užsieniečio išsiuntimo (priverstinio grąžinimo) vykdymas yra sustabdytas, be kita ko, dėl šios aplinkybės: užsieniečiui reikia suteikti būtinają medicinos pagalbą, kurios suteikimo reikalingumą patvirtina sveikatos priežiūros įstaigos gydytojų konsultacinė komisija.

1-3 ir 5 atvejais išduodamas ne ilgiau kaip vienerius metus galiojantis leidimas laikinai gyventi, kurio galiojimo laikotarpiu užsienietis turi teisę dirbti. 4-u atveju, nelydimam nepilnamečiui užsieniečiui išduodamas ne ilgiau kaip vienerius metus galiojantis leidimas laikinai gyventi. 6-u atveju, jeigu išsiuntimo vykdymas yra sustabdomas ir aplinkybės, dėl kurių sprendimas buvo sustabdytas, neišnyko per vienerius metus ir užsienietis nėra sulaukytas, jam išduodamas ne ilgiau kaip vienerius metus galiojantis leidimas laikinai gyventi, kurio galiojimo laikotarpiu užsienietis turi teisę dirbti.

3 lentelė. Priimtų sprendimų išduoti (pakeisti) leidimą laikinai gyventi atsakymuose į 2 ir 3 klausimą nurodytais atvejais skaičius

2015 m.	2016 m.	2017 m.	2018 m.	2019 m.	2020 m. (iki rugsėjo 30 d.)
25	15	15	15	17	20

Duomenų šaltinis: Užsieniečių registras

- Trumpalaikės vizos pratęsimą
- Savanoriško išvykimo termino pratęsimą

Lietuvos Respublikos įstatyme „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ nustatyta, kad įpareigojimo savanoriškai išvykti terminas gali būti pratęstas dėl šių aplinkybių (tačiau bendras terminas negali viršyti 60 dienų):

- atsižvelgus į užsieniečio buvimo Lietuvos Respublikoje laiką; šeiminius ryšius su asmenimis, gyvenančiais Lietuvos Respublikoje; esamus socialinius, ekonominius ir kitus ryšius su Lietuvos Respublika, taip pat į tai, ar jis turi nepilnamečių vaikų, kurie mokosi Lietuvos Respublikoje pagal formaliojo švietimo programą (programas);
- jeigu užsieniečiui reikia suteikti būtinają medicinos pagalbą, kurios suteikimo reikalingumą patvirtina sveikatos priežiūros įstaigos gydytojų konsultacinė komisija;
- jeigu jis negali išvykti dėl objektyvių aplinkybių (neturi galiojančio kelionės dokumento, nėra galimybės gauti kelionės bilietų ir kita).

- Nepriimamas joks sprendimas dėl grąžinimo (dėl administracinių ar kitų priežasčių, įskaitant negražinimo principą)

Lietuvos Respublikos įstatyme „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ yra įtvirtinta, kad:

1. Draudžiama grąžinti užsienietį į valstybę, kurioje jo gyvybei ar laisvei gresia pavojus arba jis gali būti persekiojamas dėl rasės, religijos, tautybės, priklausymo tam tikrai socialinei grupei ar dėl politinių įsitikinimų, arba į valstybę, iš kurios jis gali būti vėliau nusiųstas į tokią valstybę (šios nuostatos netaikomos užsieniečiui, kuris dėl svarbių priežasčių kelia grėsmę Lietuvos Respublikos saugumui arba jis įsiteisėjusiu teismo nuosprendžiu yra pripažintas kaltu dėl labai sunkaus nusikaltimo padarymo ir kelia grėsmę visuomenei).
2. Užsienietis negražinamas į valstybę, jeigu yra rimtas pagrindas manyti, kad joje užsienietis bus kankinamas, su juo bus žiauriai, nežmoniška elgiamasi arba žeminamas jo orumas ar jis bus tokio būdu baudžiamas.
3. Užsienietis negražinamas į užsienio valstybę, jeigu jam Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatyta tvarka yra suteiktas apsisprendimo laikotarpis, per kurį jis, kaip esanti ar buvusi su prekyba žmonėmis susijusių nusikaltimų auka, turi priimti sprendimą, ar bendradarbiauti su ikiteisminio tyrimo įstaiga ar su teismu.
4. Sprendimas dėl užsieniečio savanoriško grąžinimo gali būti nepriimamas, jeigu pagal Lietuvos Respublikos sudarytą tarptautinę sutartį dėl neteisėtai esančių asmenų grąžinimo (readmisijos) neteisėtai Lietuvos Respublikoje esantį užsienietį priima atgal: Europos Sąjungos valstybė narė, jeigu ši sutartis įsigaliojo iki 2009 m. sausio 13 d., arba valstybė, kuri nėra Europos Sąjungos valstybė narė.
5. Nelydimas nepilnametis užsienietis negražinamas į užsienio valstybę, jeigu užsienio valstybėje, į kurią jis galėtų būti grąžinamas, jis nebus tinkamai prižiūrimas, atsižvelgiant į jo poreikius, amžių ir savarankiškumo lygį.
6. Sprendimas dėl užsieniečio grąžinimo negali būti priimtas, jeigu jam paskirta kardomoji priemonė arba taikoma laikinoji apsaugos priemonė, kurios apriboja jo teisę išvykti iš Lietuvos Respublikos.

Taip pat nusistovėjusi praktika, kad sprendimas dėl grąžinimo taip pat nepriimamas, jei yra rimtas pagrindas manyti, kad užsienietis Lietuvoje apsigyveno iki 1993 m. liepos 1 d. ir šiuo metu gyvena Lietuvos Respublikoje, tačiau neturi leidimo gyventi, arba kad užsienietis negali išvykti iš Lietuvos Respublikos dėl humanitarinių priežasčių.

- Kita (pvz., neišduodama jokia kita liudijimo forma, toleruojamo buvimo leidimas, leidimas gyventi)

Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ 139 straipsnyje nustatyta, kad administraciniam teismui apskūsto sprendimo dėl grąžinimo vykdymas sustabdomas, kai:

- a. užsieniečio, atvykusio į Lietuvos Respubliką iš saugios trečiosios valstybės, prašymas suteikti prieglobstį nenagrinėjamas ir jis grąžinamas (savanoriškas grąžinimas) arba išsiunčiamas iš Lietuvos Respublikos (priverstinis grąžinimas) į saugią trečiąją valstybę;

- b. užsieniečiui atsisakoma suteikti prieglobstį, išskyrus atvejį, kai sprendimas priimtas prašymą suteikti prieglobstį išnagrinėjus iš esmės skubos tvarka, nutraukiamas prašymo suteikti prieglobstį nagrinėjimas arba suteiktas prieglobstis panaikinamas ir jis išsiunčiamas iš Lietuvos Respublikos (priverstinis grąžinimas) arba grąžinamas (savanoriškas grąžinimas) į užsienio valstybę.

Šiais atvejais joks atskiras patvirtinimas, kad sprendimo vykdymas yra sustabdytas, neišduodamas, nebent pats užsienietis pateiktų atskirą prašymą išduoti pažymą apie jo teisinę padėtį Lietuvos Respublikoje.

K3. Jei trečiosios šalies piliečio atžvilgiu priimtas sprendimas dėl grąžinimo, tačiau egzistuoja praktinės kliūtys grąžinimui (pvz., transporto trūkumas, nenustatyta tapatybė ar kelionės dokumentų nebuvimas, trečiosios šalies piliečio nebendradarbiavimas, pasislėpimas ir pan.), ar jis gali gauti:

- Rašytinį patvirtinimą dėl grąžinimo nukėlimo

Pagal Lietuvos Respublikos įstatymą „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ ir šio įstatymo atitinkamas nuostatas įgyvendinantį teisės aktą, sprendimą dėl išsiuntimo (priverstinis grąžinimas) priėmęs subjektas priima sprendimą sustabdyti sprendimo dėl išsiuntimo vykdymą, iki išnyks priežastys, dėl kurių sustabdomas sprendimo vykdymas, ir užsieniečiui įteikia tokio sprendimo kopiją, jeigu paaiškėja ir per 10 dienų nuo jų paaiškėjimo dienos neišnyksta, be kita ko, šios aplinkybės:

- užsienietį atsisako priimti užsienio valstybė, į kurią jis gali būti išsiųstas;
- užsieniečio negalima išsiųsti dėl objektyvių aplinkybių (užsienietis neturi galiojančio kelionės dokumento, nėra galimybės gauti kelionės bilietų ir kita).

4 lentelė. Sprendimų sustabdyti sprendimo dėl išsiuntimo (priverstinio grąžinimo) vykdymą dėl šių aplinkybių skaičius

2015 m.	2016 m.	2017 m.	2018 m.	2019 m.	2020 m. (iki rugsėjo 30 d.)
0	29	7	8	5	0

Duomenų šaltinis: Užsieniečių registras

- Laikiną ar toleruojamą buvimą
- Leidimą gyventi

Lietuvos Respublikos įstatyme „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ yra įtvirtinta, kad užsieniečiui tam skirtu pagrindu išduodamas ne ilgiau kaip vienerius metus galiojantis leidimas laikinai gyventi, jeigu, be kita ko, sprendimo dėl užsieniečio išsiuntimo (priverstinio grąžinimo) vykdymas yra sustabdytas, be kita ko, dėl šių aplinkybių:

- užsienietį atsisako priimti užsienio valstybė, į kurią jis gali būti išsiųstas;
- užsieniečio negalima išsiųsti dėl objektyvių aplinkybių (užsienietis neturi galiojančio kelionės dokumento, nėra galimybės gauti kelionės bilietų ir kita),

ir šios aplinkybės per vienerius metus nuo sprendimo išsiųsti užsienietį vykdymo sustabdymo neišnyko ir užsienietis nėra sulaikytas.

- Trumpalaikės vizos pratęsimą
- Nepriimamas joks sprendimas dėl grąžinimo (dėl administracinių ar kitų priežasčių, įskaitant negrąžinimą)
- Kita (pvz., neišduodama jokia kita liudijimo forma, toleruojamo buvimo leidimas, leidimas gyventi)

1.2. PRIORITETAIR DEBATAI NACIONALINIULYGIU

K4. a) Ar Lietuvoje nuo 2015 m. dėl ilgą laiką neteisėtai šalyje esančių migrantų klausimo buvo kilę politiniai ar teisėkūros debatai (t. y. diskusijos)?

- Taip
- Ne

Netaikoma.

K5. a) Ar Lietuvoje nuo 2015 m. dėl ilgą laiką neteisėtai šalyje esančių migrantų klausimo buvo kilę tarpinstituciniai debatai tarp vietinių (savivaldybės, regioninių, federalinių) ir centrinių institucijų?

- Taip
- Ne

Netaikoma.

b) Jei atsakėte „taip“ į 5a klausimą, (i) apie ką buvo šie debatai ir (ii) kaip šie debatai kito nuo 2015 m.?

Netaikoma.

K6. Jei atsakėte „taip“ į 4a ir (arba) 5a klausimą, ar šie debatai padarė įtaką politinėms ar teisės aktų priemonėms (pvz., nacionalinėms strategijoms ar planams, teisės aktų sistemai ir pan.)?

- Taip
- Ne

Netaikoma.

K7. a) Ar Lietuvoje nuo 2015 m. dėl ilgą laiką neteisėtai šalyje esančių migrantų klausimo buvo kilę viešieji debatai (t. y. žiniasklaidos ar nevyriausybinių organizacijų)?

Taip

Ne

b) Jei atsakėte „taip“ į 7a klausimą, (i) prašome nurodyti pagrindines susijusias suinteresuotąsias šalis, (ii) pagrindines debatų aplinkybes ir (iii) ar debatuose nuo 2015 m. buvo kokių nors pasikeitimų?

Netaikoma.

K8. Ar dėl ilgą laiką šalyje neteisėtai esančių migrantų klausimo Lietuvoje buvo kilę politiniai ar viešieji debatai, konkrečiai – dėl priemonių, kurių buvo imtasi reaguojant į COVID-19 ir jų poveikį?

Ne. Dėl ilgą laiką šalyje neteisėtai esančių migrantų klausimo Lietuvoje politinių ar viešų debatų nebuvo.

K9. Ar esama kokių nors suplanuotų teisės aktų, politikos ar praktikos pakeitimų dėl ilgą laiką neteisėtai esančių migrantų Lietuvoje?

Taip, esama suplanuotų teisės aktų pakeitimų

Taip, esama suplanuotų politikos pakeitimų

Taip, esama suplanuotų praktikos pakeitimų

Ne

2.

Nacionalinės politikos ir strategijos, skirtos ilgą laiką neteisėtai šalyje esantiems migrantams

2.1. ILGĄ LAIKĄ NETEISĖTAI ŠALYJE ESANČIŲ MIGRANTŲ TEISĖS IR PASLAUGŲ PRIEINAMUMAS

K10. Kokios paslaugos yra prieinamos ilgą laiką neteisėtai šalyje esantiems migrantams, kurių atžvilgiu buvo priimtas sprendimas dėl grąžinimo, kuris negali būti įvykdytas dėl teisinių ar praktinių kliūčių?

1 lentelė. Teisės ir paslaugos, prieinamos ilgą laiką neteisėtai šalyje esantiems migrantams, kurių atžvilgiu: priimtas sprendimas dėl grąžinimo/sprendimo dėl grąžinimo vykdymas sustabdytas/ nepriimtas sprendimas dėl grąžinimo

Paslaugos tipas	Paslauga teikiama? (T/N)	Ar paslauga teikiama privalomas, ar jos teikiama savo nuožiūra?	Trumpas aprašymas	Prašome trumpai įvertinti ir paaiškinti, ar teisės ir paslaugų prieinamumas yra labiau ribotas, tiek pat ribotas ar labiau palankus nei suteikiamas teisėtiems migrantams ar piliečiams?
Apgyvendinimas				
Mažiau ☐ Tiek pat ☒ Daugiau ☐				
Apgyvendinimas	N	Netaikoma	Įprastai ilgą laiką neteisėtai šalyje esantiems migrantams apgyvendinimas nėra suteikiamas, išskyrus nelydimus nepilnamečius ir esančius ar buvusius su prekyba žmonėmis susijusių nusikaltimų aukas, kurioms suteiktas apsisprendimo laikotarpis (žr. žemiau).	Įprastai teisėtai šalyje gyvenantiems užsieniečiams apgyvendinimas nėra suteikiamas, išskyrus tam tikras migrantų kategorijas (pvz., nelydimus nepilnamečius, prieglobstį gavusius asmenis ir kt.).
Specialūs apgyvendinimo centrai (t. y. būstas smurto aukams, vaikams ir pan.)	T	Privalomas	Nelydimi nepilnamečiai užsieniečiai, kurie nėra prieglobsčio prašytojai, Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos sprendimu apgyvendinami Pabėgėlių priėmimo centre (valstybinėje biudžetinėje įstaigoje).	
		Priklausomai nuo situacijos	Jeigu užsieniečiui Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatyta tvarka yra suteiktas apsisprendimo laikotarpis, per kurį jis, kaip esanti ar buvusi su prekyba žmonėmis susijusių nusikaltimų auka, turi priimti sprendimą, ar bendradarbiauti su ikiteisminio tyrimo įstaiga ar su teismu, reikalinga gyvenamoji patalpa, jis taip pat apgyvendinamas Pabėgėlių priėmimo centre.	

Kitos apgyvendinimo, būsto ar specializuotų centrų formos	T	Privalomas	Neteisėtai esantys užsieniečiai teismo sprendimu ilgiau nei 48 valandoms yra sulaikomi Valstybės sienos apsaugos tarnybos Užsieniečių registracijos centre. Užsienietis negali būti sulaikomas ilgiau kaip 6 mėnesiams, išskyrus atvejus, kai jis nebendradarbiauja siekiant jį išsiųsti iš Lietuvos Respublikos – tokiu atveju sulaikymo terminas gali būti pratęstas papildomam, ne ilgesniam kaip 12 mėnesių, laikotarpiui.	
Sveikatos priežiūra				
Mažiau ☒ Tiek pat ☐ Daugiau ☐				
Greitoji medicininė pagalba	T	Privalomas	Būtinoji medicinos pagalba teikiama visiems pacientams, nepriklausomai nuo jų teisinio statuso Lietuvos Respublikoje. Būtinajai medicinos pagalbai priskiriama: pirmoji medicinos pagalba, skubioji medicinos pagalba. Pirmiausia suteikiama pirmoji medicinos pagalba, po to – skubioji medicinos pagalba.	Lietuvoje būtinoji medicinos pagalba teikiama visiems pacientams, nepriklausomai nuo jų teisinio statuso. Kitų medicininių paslaugų (pvz., medicininė priežiūra ir pan.) teikimas valstybinėse gydymo įstaigose nemokamai yra tiesiogiai susijęs su tuo, ar asmuo yra apdraustas privalomuoju sveikatos draudimu.
Bazinė medicininė priežiūra	T	Privalomas	Pabėgėlių priėmimo centre apgyvendinti užsieniečiai (šiuo atveju - nelydimi nepilnamečiai užsieniečiai ir esančios ar buvusios su prekyba žmonėmis susijusių nusikaltimų aukos, kurioms suteiktas apsisprendimo laikotarpis) turi teisę sveikatos apsaugos ministro nustatyta tvarka naudotis medicinos paslaugomis. Užsieniečių registracijos centre sulaikytiems užsieniečiams užtikrinamos pirminės ambulatorinės asmens sveikatos priežiūros paslaugos ir būtinoji medicinos pagalba, įskaitant galimybę skiepytis, atsižvelgiant į Lietuvos Respublikoje vykdomą nacionalinę imunoprofilaktikos programą. Kitiems neteisėtai šalyje esantiems migrantams bazinės medicininės priežiūros paslaugos valstybinėse gydymo įstaigose nemokamai nėra prieinamos, kadangi tokie migrantai nėra apdrausti privalomuoju sveikatos draudimu. Jeigu asmuo nėra draustas privalomuoju sveikatos draudimu, privačiose ir valstybinėse medicinos įstaigose tam tikros medicinos paslaugos gali būti teikiamos mokamai, jeigu asmuo turi galiojantį asmens dokumentą ir lėšų susimokėti už paslaugas.	Jeigu asmuo nėra apdraustas privalomuoju sveikatos draudimu, privačiose ir valstybinėse medicinos įstaigose tam tikros medicinos paslaugos gali būti teikiamos mokamai, jeigu asmuo turi galiojantį asmens dokumentą ir lėšų susimokėti už paslaugas.
Specializuota priežiūra	T	Privalomas	Užsieniečiai, įtariami sergantys pavojingomis ar ypač pavojingomis užkrečiamosiomis ligomis, hospitalizuojami ir (ar) izoliuojami, tiriami ir (ar) gydomi Lietuvos Respublikos žmonių užkrečiamųjų ligų profilaktikos ir kontrolės įstatymo nustatyta tvarka.	

	T	Priklausomai nuo situacijos	<p>Kitiems neteisėtai šalyje esantiems migrantams specializuotos medicininės priežiūros paslaugos valstybinėse gydymo įstaigose nemokamai nėra prieinamos, kadangi tokie migrantai nėra apdrausti privalomuoju sveikatos draudimu.</p> <p>Jeigu asmuo nėra apdraustas privalomuoju sveikatos draudimu, privačiose ir valstybinėse medicinos įstaigose kai kurios specializuotos medicinos paslaugos galėtų būti suteikiamos mokamai, jeigu asmuo turėtų galiojantį asmens dokumentą ir lėšų susimokėti už paslaugas.</p>	
Kitos sveikatos priežiūros paslaugos	T	Privalomas	<p>Užsieniečių registracijos centre dirbantys gydytojai vykdo sulaikytų centre užsieniečių sveikatos ugdymą narkomanijos, lytiniu keliu plintančių infekcijų, ŽIV ir kitų užkrečiamųjų ligų prevencijos klausimais.</p> <p>Kitiems neteisėtai šalyje esantiems migrantams kitos sveikatos priežiūros paslaugos valstybinėse gydymo įstaigose nemokamai nėra prieinamos, kadangi tokie migrantai nėra apdrausti privalomuoju sveikatos draudimu. Jeigu asmuo nėra apdraustas privalomuoju sveikatos draudimu, privačiose ir valstybinėse medicinos įstaigose kai kurios sveikatos priežiūros paslaugos, nenurodytos aukščiau, galėtų būti suteikiamos mokamai, jeigu asmuo turėtų galiojantį asmens dokumentą ir lėšų susimokėti už paslaugas.</p>	
Socialinė parama				<p>Mažiau ☒ Tiek pat ☐</p> <p>Daugiau ☐</p>
Ar ilgą laiką neteisėtai šalyje esantys migrantai turi teisę gauti socialines lengvatas?	N	Netaikoma	<p>Neteisėtai šalyje esantys migrantai neturi teisės gauti socialinių lengvatų.</p> <p>Lietuvoje socialinė parama susideda iš piniginių socialinės paramos ir socialinių paslaugų.</p> <p>Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų įstatyme nustatyta, kad gauti socialines paslaugas (t. y. paslaugas, kuriomis suteikiama pagalba asmeniui (šeimai), dėl amžiaus, neįgalumo, socialinių problemų iš dalies ar visiškai neturinčiam, neįgijusiam arba praradusiam gebėjimus ar galimybes savarankiškai rūpintis asmeniniu (šeimos) gyvenimu ir dalyvauti visuomenės gyvenime) turi teisę, be kita ko, užsieniečiai, tarp jų ir asmenys be pilietybės, turintys leidimą gyventi Lietuvos Respublikoje.²</p>	

² Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų įstatymas, <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.270342/asr>.

				<p>Dėl piniginių socialinės paramos nepasiturintiems asmenims (šeimos pašalpos; socialinės pašalpos; šildymo išlaidų, išlaidų šaltam ir karštam vandeniui kompensavimas ir kt.), gali kreiptis užsieniečiai, turintys Lietuvos Respublikos ilgalaikio gyventojų leidimą gyventi Europos Sąjungoje.³</p>
Užimtumas				<p>Mažiau ☒ Tiek pat ☐</p> <p>Daugiau ☐</p>
Ar Lietuvoje esama aplinkybių, kai ilgą laiką neteisėtai šalyje esantys migrantai turi teisę dalyvauti darbo rinkoje?	N	Netaikoma	<p>Užsieniečio darbas laikomas neteisėtu, ar ne, jeigu jis dirba būdamas Lietuvos Respublikoje neteisėtai, todėl neteisėtai šalyje esantys migrantai neturi teisės dalyvauti darbo rinkoje.</p>	<p>Teisėtai šalyje gyvenantys migrantai turi teisę dalyvauti darbo rinkoje.</p>
Švietimas				<p>Mažiau ☐ Tiek pat ☒</p> <p>Daugiau ☐</p>
Ar (ilgą laiką neteisėtai šalyje esančių migrantų) vaikai turi priemonę prieš privalomojo ugdymo?	T	Privalomas	<p>Lietuvos Respublikos švietimo įstatyme nustatyta, kad valstybė imasi priemonių, kad kiekvienas vaikas Lietuvoje mokytųsi pagal priešmokyklinio, pradinio, pagrindinio, vidurinio ugdymo programas. Ši nuostata taikoma visiems vaikams, nepriklausomai nuo jų teisinio statuso Lietuvoje.</p>	<p>Vaikų teisė į mokslą yra garantuojama visiems vaikams, nepriklausomai nuo jų teisinio statuso Lietuvoje.</p>
Ar suaugę ilgą laiką neteisėtai šalyje esantys migrantai turi teisę dalyvauti švietimo programose ir (arba) profesiniuose mokymuose?	N	Netaikoma	<p>Suaugę ilgą laiką neteisėtai šalyje esantys migrantai neturi teisės dalyvauti švietimo programose ir profesiniuose mokymuose.</p>	<p>Teisėtai Lietuvoje gyvenantys užsieniečiai turi teisę dalyvauti švietimo sistemose.</p> <p>Taip pat Užimtumo tarnyba organizuoja bedarbių ir užimtų asmenų profesinį mokymą, tačiau šios paslaugos yra prieinamos tik tiems trečiųjų šalių piliečiams, kurie pagal Lietuvos Respublikos teisės aktus atleidžiami nuo pareigos įsigyti leidimą dirbti.⁴</p>

³ Lietuvos Respublikos piniginių socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams įstatymas, <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.215633>. Taip pat dėl šios piniginių paramos gali kreiptis užsieniečiai, kuriems suteiktas prieglobstis Lietuvos Respublikoje arba laikinoji apsauga; Australijos, Japonijos, Jungtinės Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystės, Jungtinių Amerikos Valstijų, Kanados, Naujosios Zelandijos, Pietų Korėjos piliečiams ir jų šeimos nariams, kuriems išduoti leidimai laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje.

⁴ Lietuvos Respublikos užimtumo įstatymas, <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/422c8b5042b811e6a8ae9e1795984391/asr>.

Teisinė pagalba ar parama			Mažiau ☒ Tiek pat ☐ Daugiau ☐
Ar ilgą laiką neteisėtai šalyje esantys migrantai turi prieinamumą prie teisinės pagalbos ar paramos paslaugų?	T	Privalomai	<p>Teisinės pagalbos ar paramos paslaugos gali būti teikiamos šioms neteisėtai šalyje esančių migrantų kategorijoms:</p> <ul style="list-style-type: none"> naudotis valstybės garantuojama teisine pagalba turi teisę nelydimi nepilnamečiai užsieniečiai, neatsižvelgiant į jų buvimą Lietuvos Respublikos teritorijoje teisėtumą; teikimo sulaukyti užsienietį arba skirti jam alternatyvią sulaikymui priemonę nagrinėjimo teisme metu užsienietis turi teisę į Lietuvos valstybės garantuojamą teisinę pagalbą; užsieniečiai, apgyvendinti Pabėgėlių priėmimo centre (nelydimi nepilnamečiai ir esančios ar buvusios su prekyba žmonėmis susijusių nusikaltimų aukos, kurioms suteiktas apsisprendimo laikotarpis). <p>Užsieniečiai, turintys leidimą laikinai gyventi, gali dalyvauti integracijos centrų Vilniuje, Kaune ir Klaipėdoje veiklose, kur užsieniečiams teikiamos įvairios paslaugos, įskaitant teisinės pagalbos.</p> <p>Dėl valstybės garantuojamos teisinės pagalbos gali kreiptis Lietuvos Respublikoje teisėtai gyvenantys fiziniai asmenys.⁵</p> <p>Priskaičiuojama nuo konkrečios situacijos</p> <p>Taip pat reikia paminėti, kad 2020 m. birželio mėn. pasirašytas bendradarbiavimo susitarimas tarp Valstybės sienos apsaugos tarnybos ir Lietuvos Raudonojo Kryžiaus draugijos suteikė pastarajai galimybę teikti teisinę pagalbą užsieniečiams, apgyvendintiems ar sulaikytiems Valstybės sienos apsaugos tarnybos Užsieniečių registracijos centre ar pasienio punktuose, nepriklausomai nuo jų teisinio statuso.</p>
Kita?			Mažiau ☐ Tiek pat ☐ Daugiau ☒
Ar esama kitų teisių, kurias vertėtų čia paminėti?	T	Privalomas	<p>Nurodytos paslaugos teikiamos visiems užsieniečiams, apgyvendintiems Pabėgėlių priėmimo centre (pvz., prieglobsčio prašytojams, perkeltiems asmenims, prieglobstį gavusiems asmenims). Lyginti kitas migrantų kategorijas ir joms prieinamas paslaugas nėra tikslinga, kadangi tokie užsieniečiai nėra apgyvendinti Pabėgėlių priėmimo centre.</p> <p>Pabėgėlių priėmimo centre (pvz., prieglobsčio prašytojams, perkeltiems asmenims, prieglobstį gavusiems asmenims). Lyginti kitas migrantų kategorijas ir joms prieinamas paslaugas nėra tikslinga, kadangi tokie užsieniečiai nėra apgyvendinti Pabėgėlių priėmimo centre.</p> <ul style="list-style-type: none"> kas mėnesį užsieniečiams yra mokamos 0,7 valstybės remiamų pajamų dydžio pašalpa maistui ir smulkioms išlaidoms;⁶ užtikrinamos vertėjo paslaugos; organizuojamas lietuvių kalbos mokymas, lietuvių kultūros pažinimo kursai, profesinis orientavimas. <p>Priskaičiuojama nuo konkrečios situacijos</p>

⁵ Lietuvos Respublikos valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatymas, <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.98693/asr>.

⁶ Nuo 2020 m. sausio 1 d. valstybės remiamų pajamų dydis yra 125 EUR, todėl užsieniečiams išmokama suma sudaro 87.50 EUR.

			<p>Šiame centre apgyvendinti užsieniečiai, be kita ko, turi teisę:</p> <ul style="list-style-type: none"> naudotis centre teikiamomis psichologo paslaugomis; gauti nemokamą vertimo pagalbą; gauti kompensaciją už naudojimąsi visuomeninio transporto priemonėmis. 	
--	--	--	---	--

2 lentelė. Teisės ir paslaugos, prienosios ilgą laiką neteisėtai šalyje esantiems migrantams, kurių atžvilgiu priimtas sprendimas dėl grąžinimo ir kuriems išduotas leidimas laikinai gyventi

Paslaugos tipas	Paslauga teikiama? (T/N)	Ar paslaugų teikimas privalomas, ar jos teikiamos savo nuožiūra?	Trumpas aprašymas	Ar teisės ir paslaugų prieinamumas yra labiau ribotas, tiek pat ribotas ar labiau palankus nei suteikiamas teisėtiems migrantams ar piliečiams?
<p>1. Ar paslaugų prieinamumas kyla iš:</p> <ul style="list-style-type: none"> nacionalinės teisės ar praktikos? vietinių (regioninių, savivaldybių) taisyklių ar praktikos? <p>2. Kurios institucijos (arba kiti subjektai, pvz., NVO), yra kompetentingi suteikti prieinamumą prie paslaugų?</p>				
Apgyvendinimas				Mažiau ☐ Tiek pat ☒ Daugiau ☐
Apgyvendinimas	N	Netaikoma	Įprastai užsieniečiams, kuriems leidimai laikinai gyventi išduoti atsakymuose į 2 ir 3 klausimus nurodytais atvejais, apgyvendinimas nėra suteikiamas, išskyrus nelydimus nepilnamečius ir esančius ar buvusius su prekyba žmonėmis susijusių nusikaltimų aukas, kurioms suteiktas apsisprendimo laikotarpis (žr. žemiau).	Įprastai teisėtai šalyje gyvenantiems užsieniečiams apgyvendinimas nėra suteikiamas, išskyrus tam tikras migrantų kategorijas (pvz., nelydimus nepilnamečius, prieglobstį gavusius asmenis ir kt.).
Specialūs apgyvendinimo centrai (t. y. būstas smurto aukoms, vaikams ir pan.)	T	Privalomas	<p>Nelydimi nepilnamečiai užsieniečiai, kurie nėra prieglobsčio prašytojai, Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos sprendimu apgyvendinami Pabėgėlių priėmimo centre (valstybinėje biudžetinėje įstaigoje). Jeigu nelydimas nepilnamečis užsienietis negrąžinamas į užsienio valstybę, jam išduodamas ne ilgiau kaip vienerius metus galiojantis leidimas laikinai gyventi. Tačiau ir tokiu atveju nelydimi nepilnamečiai užsieniečiai toliau gali gyventi Pabėgėlių priėmimo centre.</p> <p>Jeigu užsieniečiui Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatyta tvarka yra suteiktas apsisprendimo laikotarpis, per kurį jis, kaip esanti ar buvusi su prekyba žmonėmis susijusių nusikaltimų auka, turi priimti sprendimą, ar bendradarbiauti su ikiteisminio tyrimo įstaiga ar su teismu, jam yra išduodamas vienerius metus galiojantis leidimas laikinai gyventi. Jeigu tokiame užsieniečiui reikalinga gyvenamoji patalpa, jis taip pat apgyvendinamas Pabėgėlių priėmimo centre.</p> <p>Priskaičiuojama nuo konkrečios situacijos</p>	

Kitos apgyvendinimo, būsto ar specialiųjų centrų formos	N	Netaikoma		
Sveikatos priežiūra				Mažiau ☐ Tiek pat ☒ Daugiau ☐
Greitoji medicininė pagalba	T	Privalomas	Būtinoji medicinos pagalba teikiama visiems pacientams, nepriklausomai nuo jų teisinio statuso Lietuvos Respublikoje. Būtinajai medicinos pagalbai priskiriama: pirmoji medicinos pagalba, skubioji medicinos pagalba. Pirmiausia suteikiama pirmoji medicinos pagalba, po to – skubioji medicinos pagalba.	Lietuvoje būtinoji medicinos pagalba teikiama visiems pacientams, nepriklausomai nuo jų teisinio statuso. Kitų medicininių paslaugų (pvz., medicininė priežiūra, specializuota priežiūra ir pan.) teikimas valstybinėse gydymo įstaigose nemokamai yra tiesiogiai susijęs su tuo, ar asmuo yra apdraustas privalomuoju sveikatos draudimu. Jeigu asmuo yra nedraustas privalomuoju draudimu, privačiose ir valstybinėse medicinos įstaigose tam tikros medicinos paslaugos gali būti teikiamos mokamai, jeigu asmuo turi lėšų susimokėti už šias paslaugas.
Bazinė medicininė priežiūra	T	Privalomas	Pabėgėlių priėmimo centre apgyvendinti užsieniečiai (šiuo atveju - nelydimi nepilnamečiai užsieniečiai ir esančios ar buvusios su prekyba žmonėmis susijusių nusikaltimų aukos, kurioms suteiktas apsisprendimo laikotarpis) turi teisę sveikatos apsaugos ministro nustatyta tvarka naudotis medicinos paslaugomis. Kitiems užsieniečiams, kuriems leidimai laikinai gyventi išduoti atsakymuose į 2 ir 3 klausimus nurodytais atvejais, bazinės medicininės priežiūros paslaugos valstybinėse gydymo įstaigose nemokamai yra prieinamos tik tuo atveju, jeigu tokie užsieniečiai dirba arba dirbo ne trumpiau kaip 6 mėnesius ir yra įsiregistravę Užimtumo tarnyboje kaip bedarbiai, bei nepilnamečiai jų šeimos nariai (t. y. išvardinti asmenys yra apdrausti privalomuoju sveikatos draudimu). Jeigu asmuo yra nedraustas privalomuoju sveikatos draudimu, privačiose ir valstybinėse medicinos įstaigose bazinės medicinos paslaugos galėtų būti suteikiamos mokamai, jeigu asmuo turėtų lėšų susimokėti už paslaugas.	Jeigu asmuo yra nedraustas privalomuoju draudimu, privačiose ir valstybinėse medicinos įstaigose tam tikros medicinos paslaugos gali būti teikiamos mokamai, jeigu asmuo turi lėšų susimokėti už šias paslaugas.
Specializuota priežiūra	T	Privalomas	Asmenys, įtariamai sergantys pavojingomis ar ypač pavojingomis užkrečiamosiomis ligomis, hospitalizuojami ir (ar) izoluojami, tiriami ir (ar) gydomi Lietuvos Respublikos žmonių užkrečiamųjų ligų profilaktikos ir kontrolės įstatymo nustatyta tvarka. Kitiems užsieniečiams, kuriems leidimai laikinai gyventi išduoti atsakymuose į 2 ir 3 klausimus nurodytais atvejais, specializuotos medicininės priežiūros paslaugos valstybinėse gydymo įstaigose nemokamai yra prieinamos tik tuo atveju, jeigu tokie užsieniečiai dirba arba dirbo ne trumpiau kaip 6 mėnesius ir yra įsiregistravę Užimtumo tarnyboje kaip bedarbiai, bei nepilnamečiai jų šeimos nariai (t. y. išvardinti asmenys yra	

			apdrausti privalomuoju sveikatos draudimu). Jeigu asmuo nėra apdraustas privalomuoju sveikatos draudimu, privačiose ir valstybinėse medicinos įstaigose tam tikros specializuotos medicinos paslaugos galėtų būti suteikiamos mokamai, jeigu asmuo turėtų lėšų susimokėti už šias paslaugas.	
Kitos sveikatos priežiūros paslaugos	T	Priklausomai nuo situacijos	Užsieniečiams, kuriems leidimai laikinai gyventi išduoti atsakymuose į 2 ir 3 klausimus nurodytais atvejais, kitos sveikatos priežiūros paslaugos valstybinėse gydymo įstaigose yra prieinamos nemokamai tik tuo atveju, jeigu tokie užsieniečiai dirba arba dirbo ne trumpiau kaip 6 mėnesius ir yra įsiregistravę Užimtumo tarnyboje kaip bedarbiai, bei nepilnamečiai jų šeimos nariai (t. y. išvardinti asmenys yra apdrausti privalomuoju sveikatos draudimu). Jeigu asmuo nėra apdraustas privalomuoju sveikatos draudimu, privačiose ir valstybinėse medicinos įstaigose tam tikros papildomos medicinos paslaugos galėtų būti suteikiamos mokamai, jeigu asmuo turėtų lėšų susimokėti už šias paslaugas.	
Socialinė parama				Mažiau ☒ Tiek pat ☐ Daugiau ☐
Ar ilgą laiką neteisėtai šalyje esantys migrantai turi teisę gauti socialines lengvatas?	T	Netaikoma – asmuo turi teisę kreiptis dėl socialinių lengvatų suteikimo, bet tai nėra privaloma	Lietuvoje socialinė parama susideda iš piniginių socialinės paramos ir socialinių paslaugų. Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų įstatyme nustatyta, kad gauti socialines paslaugas (t. y. paslaugas, kuriomis suteikiama pagalba asmeniui (šeimai), dėl amžiaus, neigalumo, socialinių problemų iš dalies ar visiškai neturintiam, neįgijusiam arba praradusiam gebėjimus ar galimybes savarankiškai rūpintis asmeniniu (šeimos) gyvenimu ir dalyvauti visuomenės gyvenime) turi teisę, be kita ko, užsieniečiai, tarp jų ir asmenys be pilietybės, turintys leidimą gyventi Lietuvos Respublikoje. ⁷ Dėl piniginių socialinės paramos nepasiturintiems asmenims (šeimos pašalpos; socialinės pašalpos; šildymo išlaidų, išlaidų šaltam ir karštam vandeniui kompensavimas ir kt.), gali kreiptis užsieniečiai, turintys Lietuvos Respublikos ilgalaikio gyventojų leidimą gyventi Europos Sąjungoje, todėl ši parama nėra prieinama užsieniečiams, kuriems leidimai laikinai gyventi išduoti atsakymuose į 2 ir 3 klausimus nurodytais atvejais. ⁸	(žr. atsakymą kairėje esančiame stulpelyje)

⁷ Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų įstatymas, <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.270342/asr>.

⁸ Lietuvos Respublikos piniginių socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams įstatymas, <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.215633>. Taip pat dėl šios piniginių paramos gali kreiptis užsieniečiai, kuriems suteiktas prieglobstis Lietuvos Respublikoje arba laikinoji apsauga; Australijos, Japonijos, Jungtinės Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystės, Jungtinių Amerikos Valstijų, Kanados, Naujosios Zelandijos, Pietų Korėjos piliiečiams ir jų šeimos nariams, kuriems išduoti leidimai laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje.

Užimtumas				Mažiau ☐ Tiek pat ☒
				Daugiau ☐
Ar Lietuvoje esama aplinkybių, kai ilgą laiką neteisėtai šalyje esantys migrantai turi teisę dalyvauti darbo rinkoje?	T	Netaikoma – asmuo turi teisę dalyvauti darbo rinkoje, bet tai nėra privaloma	Užsieniečiai, kuriems leidimai laikinai gyventi išduoti atsakymuose į 2 ir 3 klausimus nurodytais atvejais, turi teisę dirbti šio leidimo gyventi galiojimo laikotarpiu ir yra atleidžiami nuo pareigos įsigyti leidimą dirbti.	Teisėtai šalyje gyvenantys migrantai turi teisę dalyvauti darbo rinkoje.
Švietimas				Mažiau ☐ Tiek pat ☒
				Daugiau ☐
Ar ilgą laiką neteisėtai šalyje esančių migrantų vaikai turi prieinamumą prie privalomojo ugdymo?	T	Privalomas	Lietuvos Respublikos švietimo įstatyme nustatyta, kad valstybė imasi priemonių, kad kiekvienas vaikas Lietuvoje mokytųsi pagal priešmokyklinio, pradinio, pagrindinio, vidurinio ugdymo programas. Ši nuostata taikoma visiems vaikams, nepriklausomai nuo jų teisinio statuso Lietuvoje.	Vaikų teisė į mokslą yra garantuojama visiems vaikams, nepriklausomai nuo jų teisinio statuso Lietuvoje.
Ar suaugę ilgą laiką neteisėtai šalyje esantys migrantai turi teisę dalyvauti švietimo programose ir (arba) profesiniuose mokymuose?	T	Netaikoma – asmuo turi teisę dalyvauti švietimo programose ir profesiniuose mokymuose, bet tai nėra privaloma	Lietuvos Respublikos švietimo įstatyme nustatyta, kad kiekvienas užsieniecis, turintis teisę nuolat ar laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje, turi teisę mokytis, įgyti išsilavinimą ir kvalifikaciją. Kiekvienam užsieniečiui, turinčiam teisę nuolat ar laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje, valstybė garantuoja priešmokyklinį, pradinį, pagrindinį ir vidurinį ugdymą, aukštojo mokslo studijų arba profesinio mokymo, suteikiančio pirmąją kvalifikaciją, programų prieinamumą. Taigi ši paslauga teikiama ir užsieniečiams, kuriems leidimai laikinai gyventi išduoti atsakymuose į 2 ir 3 klausimus nurodytais atvejais. Taip pat Užimtumo tarnyba organizuoja bedarbių ir užimtų asmenų profesinį mokymą ir šios paslaugos yra prieinamos trečiųjų šalių piliečiams, kurie turi leidimą gyventi ir kurie pagal Lietuvos Respublikos teisės aktus atleidžiami nuo pareigos įsigyti leidimą dirbti. ⁹ Taigi ši paslauga prieinama užsieniečiams, kuriems leidimai laikinai gyventi išduoti atsakymuose į 2 ir 3 klausimus nurodytais atvejais.	(žr. atsakymą kairėje esančiame stulpelyje)

⁹ Lietuvos Respublikos užimtumo įstatymas, <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/422c8b5042b811e6a8ae9e1795984391/asr>.

Teisinė pagalba ar parama				Mažiau ☐ Tiek pat ☒
				Daugiau ☐
Ar ilgą laiką neteisėtai šalyje esantys migrantai turi prieinamumą prie teisinės pagalbos ar paramos paslaugų?	T	Privalomas	Įstatyme „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ yra nustatyta, kad naudotis valstybės garantuojama teisine pagalba, jeigu Lietuvos Respublikos įstatymai nenumato kitaip, turi teisę nelydimi nepilnamečiai užsieniečiai, neatsižvelgiant į jų buvimą Lietuvos Respublikos teritorijoje teisėtumą.	Užsieniečiai, turintys leidimą laikinai gyventi, gali dalyvauti integracijos centrų Vilniuje, Kaune ir Klaipėdoje veiklose, kur užsieniečiams teikiamos įvairios paslaugos, įskaitant teisinės paslaugas.
		Privalomas	Pabėgėlių priėmimo centre apgyvendinti užsieniečiai turi teisę gauti teisinės konsultacijas.	Dėl valstybės garantuojamos teisinės pagalbos gali kreiptis Lietuvos Respublikoje teisėtai gyvenantys fiziniai asmenys. ¹⁰
		Netaikoma - integracijos centruose užsieniečiai dalyvauja savo noru	Užsieniečiai, turintys leidimą laikinai gyventi, gali dalyvauti integracijos centrų Vilniuje, Kaune ir Klaipėdoje veiklose, kur užsieniečiams teikiamos įvairios paslaugos, įskaitant teisinės paslaugas.	
Kita?				Mažiau ☐ Tiek pat ☐
				Daugiau ☐
Ar esama kitų teisių, kurias vertėtų čia paminėti?	T	Privalomas	Pabėgėlių priėmimo centre apgyvendintiems užsieniečiams teikiama, be kita ko, ši parama: <ul style="list-style-type: none"> kas mėnesį užsieniečiams yra mokamos 0,7 valstybės remiamų pajamų dydžio pašalpa maistui ir smulkios išlaidoms; užtikrinamos vertėjo paslaugos; organizuojamas lietuvių kalbos mokymas, lietuvių kultūros pažinimo kursai, profesinis orientavimas. Šiame centre apgyvendinti užsieniečiai, be kita ko, turi teisę: <ul style="list-style-type: none"> naudotis centre teikiamomis psichologo paslaugomis; gauti nemokamą vertimo pagalbą; gauti kompensaciją už naudojamąsi visuomeninio transporto priemonėmis. 	Nurodytos paslaugos teikiamos visiems užsieniečiams, apgyvendintiems Pabėgėlių priėmimo centre (pvz., prieglobsčio prašytojams, perkeltiems asmenims, prieglobstį gavusiems asmenims). Lyginti kitas migrantų kategorijas ir joms prieinamas paslaugas nėra tikslinga, kadangi tokie užsieniečiai nėra apgyvendinti Pabėgėlių priėmimo centre.
		Netaikoma - integracijos centruose užsieniečiai dalyvauja savo noru	Užsieniečiai, turintys leidimą laikinai gyventi, gali dalyvauti integracijos centrų Vilniuje, Kaune ir Klaipėdoje veiklose, kur užsieniečiams teikiamos įvairios paslaugos: informavimo, konsultavimo, tarpininkavimo, atstovavimo, socialinės, teisinės, psichologinės, profesinio orientavimo, lietuvių kalbos mokymo, pilietinio orientavimo mokymo, rengiami asmeninių kompetencijų ugdymo seminarai (prisistatymo darbdaviui, bendravimo įgūdžių, motyvacijos ir kt.).	Integracijos centruose paslaugos teikiamos teisėtai Lietuvoje gyvenantiems užsieniečiams.

¹⁰ Lietuvos Respublikos valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatymas, <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.98693/asr>.

K11. Kokios paslaugos prieinamos kitiems ilgą laiką neteisėtai šalyje esantiems migrantams, kurių atžvilgiu nebuvo priimtas sprendimas dėl grąžinimo ir kurie migracijos institucijoms išliko nežinomi (žr. atsakymą į 1 klausimą)?

3 lentelė. Paslaugos, prieinamos ilgą laiką neteisėtai šalyje esantiems migrantams, apie kuriuos migracijos institucijos nežinojo (pvz., asmenys, viršiję teisėto buvimo laiką, neteisėtai atvykę)

Paslaugos tipas	Paslauga teikiama? (T/N)	Ar paslaugų teikimas privalomas, ar jos teikiamos savo nuožiūra?	Trumpas aprašymas	Prašome trumpai įvertinti ir paaiškinti, ar teisės ir paslaugų prieinamumas yra labiau ribotas, tiek pat ribotas ar labiau palankus nei suteikiamas teisėtiems migrantams ar piliečiams?
1. Ar paslaugų prieinamumas kyla iš: <ul style="list-style-type: none"> nacionalinės teisės ar praktikos? vietinių (regioninių, savivaldybių) taisyklių ar praktikos? 				
2. Kurios institucijos (arba kiti subjektai, pvz., NVO), yra kompetentingi suteikti prieinamumą prie paslaugų?				
Apgyvendinimas				Mažiau ☐ Tiek pat ☒ Daugiau ☐
Apgyvendinimas	N	Netaikoma		
Specialūs apgyvendinimo centrai (t. y. būstas smurto aukoms, vaikams ir pan.)	T			Įprastai teisėtai šalyje gyvenantiems užsieniečiams apgyvendinimas nėra suteikiamas, išskyrus tam tikras migrantų kategorijas (pvz., nelydimus nepilnamečius, prieglobstį gavusius asmenis ir kt.).
Kitos apgyvendinimo, būsto ar specializuotų centrų formos	N	Netaikoma		
Sveikatos priežiūra				Mažiau ☒ Tiek pat ☐ Daugiau ☐
Greitoji medicininė pagalba	T	Privalomas	Būtinoji medicinos pagalba teikiama visiems pacientams, nepriklausomai nuo jų teisinio statuso Lietuvos Respublikoje. Būtinajai medicinos pagalbai priskiriama: pirmoji medicinos pagalba, skubioji medicinos pagalba. Pirmiausia suteikiama pirmoji medicinos pagalba, po to – skubioji medicinos pagalba.	Lietuvoje būtinoji medicinos pagalba teikiama visiems pacientams, nepriklausomai nuo jų teisinio statuso. Kitų medicininių paslaugų (pvz., medicininė priežiūra, specializuota priežiūra ir pan.) teikimas valstybinėse gydymo įstaigose nemokamai yra tiesiogiai susijęs su tuo, ar asmuo yra apdraustas privalomuoju sveikatos draudimu.

Bazinė medicininė priežiūra	N			Užsieniečiai, kurie yra neteisėtai Lietuvoje, privalomuoju sveikatos draudimu nėra drausti.
Specializuota priežiūra	T	Privalomas	Asmenys, įtariamai sergantys pavojingomis ar ypač pavojingomis užkrečiamosiomis ligomis, hospitalizuojami ir (ar) izoluojami, tiriami ir (ar) gydomi Lietuvos Respublikos žmonių užkrečiamųjų ligų profilaktikos ir kontrolės įstatymo nustatyta tvarka.	Jeigu asmuo nėra apdraustas privalomuoju sveikatos draudimu, privačiose ir valstybinėse medicinos įstaigose tam tikros medicinos paslaugos gali būti teikiamos mokamai, jeigu asmuo turi galiojantį asmens dokumentą ir lėšų susimokėti už paslaugas.
Kitos sveikatos priežiūros paslaugos	N	Netaikoma		
Socialinė parama				Mažiau ☒ Tiek pat ☐ Daugiau ☐
Ar ilgą laiką neteisėtai šalyje esantys migrantai turi teisę gauti socialines lengvatas?	N	Netaikoma	Socialinė parama neteisėtai esantiems šalyje užsieniečiams nėra prieinama.	Lietuvoje socialinė parama susideda iš piniginių socialinės paramos ir socialinių paslaugų. Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų įstatyme nustatyta, kad gauti socialines paslaugas turi teisę užsieniečiai, tarp jų ir asmenys be pilietybės, turintys leidimą gyventi Lietuvos Respublikoje. ¹¹ Dėl piniginių socialinės paramos nepasiturintiems, gali kreiptis užsieniečiai, turintys Lietuvos Respublikos ilgalaikio gyventojų leidimą gyventi Europos Sąjungoje. ¹²
Užimtumas				Mažiau ☒ Tiek pat ☐ Daugiau ☒
Ar Lietuvoje esama aplinkybių, kai ilgą laiką neteisėtai šalyje esantys migrantai turi teisę dalyvauti darbo rinkoje?	N	Netaikoma	Užsieniečio darbas laikomas neteisėtu, neatsižvelgiant į tai, ar gaunama pajamų, ar ne, jeigu jis dirba būdamas Lietuvos Respublikoje neteisėtai, todėl neteisėtai šalyje esantys migrantai neturi teisės dalyvauti darbo rinkoje.	Teisėtai šalyje gyvenantys migrantai turi teisę dalyvauti darbo rinkoje.

¹¹ Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų įstatymas, <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.270342/asr>.

¹² Lietuvos Respublikos piniginių socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams įstatymas, <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.215633>. Taip pat dėl šios piniginių paramos gali kreiptis užsieniečiai, kuriems suteiktas prieglobstis Lietuvos Respublikoje arba laikinoji apsauga; Australijos, Japonijos, Jungtinės Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystės, Jungtinių Amerikos Valstijų, Kanados, Naujosios Zelandijos, Pietų Korėjos piliečiams ir jų šeimos nariams, kuriems išduoti leidimai laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje.

Švietimas				Mažiau ☐ Tiek pat ☐ Daugiau ☐
Ar (ilgą laiką neteisėtai šalyje esančių migrantų) vaikai turi prieinamumą prie privalomojo ugdymo?	T	Privalomas	Lietuvos Respublikos švietimo įstatyme nustatyta, kad valstybė imasi priemonių, kad kiekvienas vaikas Lietuvoje mokytųsi pagal priešmokyklinio, pradinio, pagrindinio, vidurinio ugdymo programas. Ši nuostata taikoma visiems vaikams, nepriklausomai nuo jų teisinio statuso Lietuvoje.	Vaikų teisė į mokslą yra garantuojama visiems vaikams, nepriklausomai nuo jų teisinio statuso Lietuvoje.
Ar suaugę ilgą laiką neteisėtai šalyje esantys migrantai turi teisę dalyvauti švietimo programose ir (arba) profesiniuose mokymuose?	N	Netaikoma	Neteisėtai šalyje esantys migrantai neturi teisės dalyvauti švietimo programose ir profesiniuose mokymuose.	Teisėtai Lietuvoje gyvenantys užsieniečiai turi teisę dalyvauti švietimo sistemoje. Taip pat Užimtumo tarnyba organizuoja bedarbių ir užimtų asmenų profesinį mokymą, tačiau šios paslaugos yra prieinamos tik tiems trečiųjų šalių piliečiams, kurie turi leidimą gyventi ir kurie pagal Lietuvos Respublikos teisės aktus atleidžiami nuo pareigos įsigyti leidimą dirbti. ¹³
Teisinė pagalba ar parama				Mažiau ☒ Tiek pat ☐ Daugiau ☐
Ar ilgą laiką neteisėtai šalyje esantys migrantai turi prieinamumą prie teisinės pagalbos ar paramos paslaugų?	N	Netaikoma	Neteisėtai šalyje esantys migrantai neturi teisės kreiptis dėl teisinės pagalbos ar paramos paslaugų, kurias teikia valstybė.	Užsieniečiai, turintys leidimą laikinai gyventi, gali dalyvauti integracijos centrų Vilniuje, Kaune ir Klaipėdoje veiklose, kur užsieniečiams teikiamos įvairios paslaugos, įskaitant teisinės paslaugas. Dėl valstybės garantuojamos teisinės pagalbos gali kreiptis Lietuvos Respublikoje teisėtai gyvenantys fiziniai asmenys.
Kita?				Mažiau ☐ Tiek pat ☐ Daugiau ☐

K12. Ar prieš suteikdamos paslaugą (pvz., apgyvendinimo, sveikatos priežiūros, švietimo) (centrinio ar vietinio lygmens) institucijos turi patikrinti migracijos statusą (ar jo nebuvimą), ar esama „apsaugančių nuostatų“, leidžiančių asmenims gauti paslaugas nebijant, kad jie bus sulaikyti?

Sprendimai dėl užsieniečių apgyvendinimo Pabėgėlių priėmimo centre priimami tik atsižvelgus į jų teisinę padėtį Lietuvos Respublikoje.

Sveikatos priežiūros paslaugos, išskyrus būtinąją pagalbą, teikiamos pateikus asmens tapatybės dokumentą ir sveikatos draudimą patvirtinantį dokumentą arba susimokėjus už suteiktas paslaugas. Nei sveikatos priežiūros įstaigos, nei mokslo ir švietimo įstaigos, nei visuomeninės organizacijos neturi pareigos informuoti migracijos institucijas apie neteisėtai Lietuvos Respublikoje esantį užsienietį.

K13. Ar bendradarbiavimas grąžinant į kilmės valstybę privalomas, jei ilgą laiką neteisėtai šalyje esančiam migrantui suteikiama viena iš paslaugų (pagal 10 ir 11 klausimus)?

Taip

Ne

K14. Ar Lietuvoje vietiniu lygiu (savivaldybių, regionų ir pan.) yra įgyvendinta kokių nors konkrečių projektų ir (arba) (ad hoc) programų, skirtų paslaugų prieinamumui konkrečiai ilgą laiką neteisėtai šalyje esantiems migrantams?

Taip

Ne

K15. a) Išskyrus organizacijas, veikiančias kaip viešųjų institucijų paslaugų teikėjai (10 ir 11 klausimai), ar yra kitų subjektų ar organizacijų (pvz., NVO, labdaros organizacijos, kiti privatūs subjektai), dalyvaujančių teikiant ar palengvinant paslaugų prieinamumą ilgą laiką neteisėtai šalyje esantiems migrantams?

Taip

Ne

Tam skirtų specialių projektų ar programų nėra, tačiau Vilniaus arkivyskupijos Caritas, jei asmuo į juos kreipiasi, pagal savo galimybes suteikia nakvynę, maisto, teikia konsultacijas.

Lietuvos Raudonojo Kryžiaus draugijos atstovai, po bendradarbiavimo sutarties 2020 m. birželio mėn. pasirašymo su Valstybės sienos apsaugos tarnyba, turi galimybę teikti teisinę pagalbą užsieniečiams, apgyvendintiems ar sulaikytiems Valstybės sienos apsaugos tarnybos Užsieniečių registracijos centre ar pasienio punktuose, nepriklausomai nuo jų teisinio statuso.

¹³ Lietuvos Respublikos užimtumo įstatymas, <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/422c8b5042b811e6a8ae9e1795984391/asr>.

b) Ar šie subjektai ar organizacijos turi pranešti apie migracijos statusą (ar jo nebuvimą) prieš suteikdami paslaugą (pvz., apgyvendinimo, sveikatos priežiūros, švietimo), ar esama „apsaugančių nuostatų“, leidžiančių asmenims gauti paslaugas nebijant, kad jie bus sulaukyti?

Sprendimai dėl užsieniečių apgyvendinimo Pabėgėlių priėmimo centre priimami tik atsižvelgus į jų teisinę padėtį Lietuvos Respublikoje.

Sveikatos priežiūros įstaigos, mokslo ir švietimo įstaigos bei kitos įstaigos ir organizacijos neturi pareigos informuoti migracijos institucijas apie neteisėtai Lietuvos Respublikoje esantį užsienietį.

Taip pat nevyriausybinių organizacijų, jeigu teiktų pagalbą neteisėtai esantiems migrantams, neturi pareigos informuoti migracijos institucijas apie neteisėtai Lietuvos Respublikoje esantį užsienietį.

K16. Jei ilgą laiką šalyje esantis neteisėtas migrantas yra nusikaltimo auka ar liudytojas (pvz., išnaudojimo darbui, smurto artimoje aplinkoje ir pan.), ar egzistuoja „saugaus pranešimo“¹⁴ kanalai tarp atitinkamo trečiosios šalies piliečio ir viešųjų institucijų, kad apie incidentą būtų galima pranešti neatskleidžiant informacijos apie migranto neteisėtą buvimą šalyje?

Taip

Ne

Nuo prekybos žmonėmis nukentėję ar įtariantys, kad jais ar jų artimaisiais ketina ar ketino pasinaudoti, asmenys gali kreiptis į teisėsaugos instituciją ar į Lietuvos kriminalinės policijos biuro Prekybos žmonėmis tyrimo skyrių arba į pagalbą nukentėjusiems asmenis teikiančias organizacijas. Informacija suteikta pagalbą teikiančioms organizacijoms yra laikoma konfidencialia ir be asmens sutikimo neperduodama policijos pareigūnams.

Jei smurtą artimojoje aplinkoje patyręs asmuo kreipiasi ne į policiją, o tiesiai į specializuotos pagalbos centrą, šis centras privalo užtikrinti asmens duomenų apsaugą bei pagalbos teikimo konfidencialumą. Policijai informacija perduodama tik asmens sutikimu.

Pagalbą teikiančios organizacijos neturi pareigos informuoti migracijos institucijas apie asmens teisinę padėtį Lietuvoje.

K17. Ar Lietuvoje yra įgyvendinta remiamo savanoriško grįžimo (RSG) projektų ar programų, kuriose taip pat konkrečiai numatoma parama paslaugų prieinamumui (priimančiojoje valstybėje narėje, taigi, prieš išvykimą) ilgą laiką neteisėtai šalyje esantiems migrantams?

Taip

Ne

¹⁴ Centre on Migration, Policy and Society, "Safe reporting" of crime for victims and witnesses with irregular migration status in the USA and Europe", <https://www.compas.ox.ac.uk/project/safe-reporting-of-crime-for-victims-and-witnesses-with-irregular-migration-status-in-the-usa-and-europe/>.

Savanoriško grįžimo pagalbą teikia Tarptautinės migracijos organizacijos (TMO) Vilniaus biuras. Projekto, kurio tikslas – skatinti ir teikti savanoriško grįžimo pagalbą Lietuvoje esantiems trečiųjų šalių piliečiams arba asmenims be pilietybės, užtikrinant jų saugų ir orų grįžimą į kilmės šalį, trukmė – nuo 2018 m. liepos 1 d. iki 2020 m. gruodžio 31 d. Projektas skirtas ne tik bet kuriems trečiosios šalies piliečiams arba asmenims be pilietybės, kurie naudojami bet kokia apsaugos forma Lietuvoje, bet ir neteisėtai Lietuvoje esantiems trečiųjų šalių piliečiams, kurių atžvilgiu yra priimtas sprendimas dėl savanoriško grąžinimo. Prieš išvykimą jiems suteikta būtiniausia pagalba, labiausiai atitinkanti jų individualius poreikius: konsultacijos, kelionei reikalingų dokumentų gavimas, kelionės organizavimas ir bilietų nupirkimas. Jei yra poreikis, suteikiamas laikinas apgyvendinimas, maitinimas, medicininė pagalba, taip pat palyda, pagalba tranzito šalyje ar pasitikimas atvykus.

K18. Jei tinka, prašome pateikti informatyvų (ir anonimišką) atvejį (-us) apie institucijų taikomas priemones (a) centriniu, (b) regioniniu ir (c) vietiniu lygiu (pvz., savivaldybės) paslaugų prieinamumui (pvz., apgyvendinimo, sveikatos ir pan.) užtikrinti – iki dviejų pavyzdžių.

Pavyzdys: nelydimų nepilnamečių apgyvendinimas Pabėgėlių priėmimo centre

Kontekstas

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministras, Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministras ir Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministras 2014 m. bendru įsakymu patvirtino Lietuvos Respublikoje nustatytų nelydimų nepilnamečių užsieniečių, kurie nėra prieglobsčio prašytojai, amžiaus nustatymo, apgyvendinimo ir kitų procedūrinių veiksmų tvarkos aprašą.

Procesas

Pagal šį aprašą, institucija ar įstaiga Lietuvos Respublikos teritorijoje nustačiusi nelydimą nepilnamečių, jį perduoda Valstybės sienos apsaugos tarnybai prie Vidaus reikalų ministerijos. Valstybės sienos apsaugos tarnyba apie nelydimą nepilnamečių informuoja Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybą prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, šios tarnybos teritorinį skyrių, kurie ne vėliau kaip per 6 valandas priima sprendimą dėl nelydimio nepilnamečio apgyvendinimo Pabėgėlių priėmimo centre, Pabėgėlių priėmimo centrą, Valstybinę ligonių kasą prie Sveikatos apsaugos ministerijos ir Migracijos departamentą prie Vidaus reikalų ministerijos, o nelydimą nepilnamečių palydi ir perduoda Pabėgėlių priėmimo centrui. Migracijos departamentas kartu su nevyriausybėmis ar tarptautinėmis organizacijomis ir vaiko atstovu nedelsdamas organizuoja nelydimio nepilnamečio šeimos narių paiešką ir ne vėliau kaip per dvi dienas nuo informacijos apie nustatytą nelydimą nepilnamečių gavimo dienos išduoda jam užsieniečio registracijos pažymėjimą. Jeigu nustatoma, kad nepilnamečio neįmanoma grąžinti į jo kilmės šalį, jam yra išduodamas vienerius metus galiojantis leidimas laikinai gyventi, kuris gali būti pratęstas, jeigu aplinkybės nepasikeičia.

Lietuvoje visi nelydimi nepilnamečiai, nepriklausomai nuo jų teisinio statuso, turi šias teises:

1. būti aprūpinti nemokama gyvenamąja patalpa bei būti išlaikomi Lietuvos Respublikoje;
2. mokytis pagal bendrojo ugdymo arba profesinio mokymo programą (programas);
3. nemokamai gauti medicinos pagalbą;
4. nemokamai gauti socialines paslaugas;

5. naudotis valstybės garantuojama teisine pagalba;
6. susisiekti su Lietuvos Respublikos nevyriausybinų ar tarptautinių organizacijų atstovais.¹⁵

Kaip minėta ankstesniuose atsakymuose, visi nelydimi nepilnamečiai yra apgyvendinami Pabėgėlių priėmimo centre, nepriklausomai nuo jų teisinio statuso. Pabėgėlių priėmimo centre gyvenantiems asmenims kas mėnesį išmokama pinigine pašalpa maistui ir smulkioms išlaidoms. Nelydimas nepilnametis kartu su socialiniu darbuotoju vyksta apsipirkti ir kartu sprendžia, kaip paskirstyti šiuos pinigus. Mėnesiui yra skiriama 0,7 valstybės remiamų pajamų dydžio pašalpa maistui ir smulkioms išlaidoms.¹⁶ Taip pat nelydimi nepilnamečiai yra aprūpinami sezoniniais drabužiais ir avalyne, būtiniausiomis higienos reikmenimis, namų apyvokos daiktais ir priemonėmis. Mokiniai aprūpinami visomis mokyklai būtinomis priemonėmis.¹⁷

Pabėgėlių priėmimo centre yra teikiamos psichologo ir socialinio darbuotojo konsultacijos (jos nėra privalomos), lietuvių kalbos ir Lietuvos pažinimo kursai (pamokos ir kursai yra privalomi), profesinių gebėjimų vertinimas ir darbo konsultavimas, neformalaus švietimo užsiėmimai, medicininės paslaugos ir valstybės garantuojama teisinė pagalba. Visos šios priemonės yra skiriamos visiems nelydimiems nepilnamečiams neatsižvelgiant į jų statusą Lietuvoje.¹⁸

K19. Ar socialinių paslaugų, kaip jos aprašytos aukščiau, prieinamumo ilgą laiką neteisėtai šalyje esantiems migrantams atžvilgiu nutiko kokių nors pokyčių dėl priemonių, kurių buvo imtasi atsakant į COVID-19 pandemiją?

- Taip
 Ne

K20. Ar Lietuvoje buvo atlikta tyrimų apie neteisėtai šalyje esančių migrantų naudojimąsi aukščiau išvardytomis teisėmis ir paslaugomis (kuriuos atliko susijusios institucijos, akademikai, NVO ir pan.)?

- Taip
 Ne

¹⁵ Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ 32 str. 2 d.

¹⁶ Nuo 2020 m. sausio 1 d. valstybės remiamų pajamų dydis yra 125 EUR, todėl užsieniečiams išmokama suma sudaro 87,5 EUR.

¹⁷ Valstybės paramos prieglobsčio gavėjų integracijai teikimo tvarkos aprašas, patvirtintas 2016 m. spalio 5 d. LR Vyriausybės nutarimu Nr. 998, 23 p.

¹⁸ Ibid.

2.2. BENDRADARBIAVIMO MECHANIZMAI TARP CENTRINIŲ, REGIONINIŲ IR VIETINIŲ INSTITUCIJŲ

K21. Ar centrinės institucijos yra įgyvendinusios konkrečias priemones (teisėkūros, administracines, praktikas), siekdamas padėti regioninėms ir vietinėms institucijoms nuspėti ir (arba) reaguoti į ilgą laiką neteisėtai šalyje esančių migrantų situaciją jų teritorijose?

- Stebėseną ir tolesnių veiksmų strategiją dėl ilgą laiką šalyje neteisėtai esančių migrantų

Ilgą laiką neteisėtai esančių migrantų mastas Lietuvoje yra nežymus, todėl atskirų strategijų, skirtų būtent ilgą laiką neteisėtai esančių migrantų atžvilgiu, nebuvo priimta.

Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2014 m. sausio 22 d. patvirtino Lietuvos migracijos politikos gaires, kurių nuostatomis vadovaujasi ministerijos, Lietuvos Respublikos Vyriausybės įstaigos, įstaigos prie ministerijų, kitos Vyriausybei atskaitingos valstybės institucijos ir įstaigos. Vyriausybė kartu rekomendavo savivaldybėms ir kitoms Lietuvos Respublikos Vyriausybei neatskaitingoms valstybės institucijoms ir įstaigoms, tarptautinėms ir nevyriausybiniams organizacijoms dalyvauti įgyvendinant šių gairių nuostatas.

Lietuvos migracijos politikos gairėse nagrinėjami migracijos politikos klausimai, tarp jų – kova su neteisėta migracija, tačiau pažymėtina, kad ilgą laiką Lietuvoje neteisėtai esantys migrantai nėra aptariami vertinant bendrą migracijos situaciją ir jos tendencijas Lietuvoje.

Migracijos procesų stebėseną koordinuoja ir šiuos procesus analizuoja Vidaus reikalų ministerija. Migracijos procesams stebėti ir vertinti vidaus reikalų ministras patvirtino migracijos procesų stebėsenos kriterijų sąrašą pagal atskiras migracijos politikos krypčių sritis, tarp jų – kovos su neteisėta migracija.

Vidaus reikalų ministerija kaupia, apibendrina migracijos procesų stebėsenos kriterijų duomenis ir kitą iš atsakingų institucijų ir įstaigų gautą informaciją, analizuoja vykstančių migracijos procesų pokyčius, problemas, galimas neigiamas pasekmes ir kasmet iki gegužės 1 d. pateikia migracijos politikos įgyvendinimo ataskaitą ir išvadas Vyriausybei.

Taip pat reikia paminėti, kad Valstybės sienos apsaugos tarnyba atlieka neteisėtos migracijos situacijos analizę ir atitinkamai informuoja susijusias institucijas.

- Keitimasis informacija apie ilgą laiką neteisėtai šalyje esančius migrantus tarp centrinių ir vietinių institucijų
- Rekomendacijos ar bet kokia kita nusistovėjusios praktikos forma, prieinama regioninėms ir vietinėms institucijoms apie tai, kaip padėti ilgą laiką neteisėtai šalyje esantiems migrantams (pvz., mokymai, rekomendacijos (pvz., rašytinės instrukcijos ar gairės), kita
- Kita (-os) priemonė (-ės)

K22. Ar Lietuvos vietinės institucijos, siekdamos vystyti gerąsias praktikas ir (arba) programas, skirtas ilgą laiką neteisėtai šalyje esančių migrantų situacijai, dalyvauja horizontaliuose bendradarbiavimo tinkluose (vietinių institucijų)?

Taip

Ne

K23. Ar apie kurių nors priemonių, paminėtų 21 klausime, veiksmingumą buvo publikuota studijų ar tyrimų?

Taip

Ne

2.3. GEROSIOS PRAKTIKOS

K24. Kokios yra gerosios praktikos, susijusios su politikos priemonėmis, skirtomis ilgą laiką neteisėtai šalyje esantiems migrantams?

Paslaugų teikimas (būstas, sveikatos priežiūra, kitos priemonės)

Nelydimiems nepilnamečiams teikiamas paslaugas būtų galima įvardinti kaip gerosios praktikos pavyzdį. Daugiau informacijos apie nelydimiems nepilnamečiams teikiamas paslaugas yra pateikta atsakyme į 18 klausimą.

Keitimasis informacija apie ilgą laiką neteisėtai šalyje esančius migrantus tarp nacionalinių ir vietinių institucijų

Keitimasis informacija tarp valstybių narių

Kitos gerosios praktikos

Tinkamai vykdoma Europos Sąjungos išorės sienų apsauga, nuolat įgyvendinamos trečiųjų šalių piliečių neteisėtos migracijos prevencijos ir kontrolės priemonės, glaudesnis tarpinstitucinis ir tarptautinis (ypač kaimyninių valstybių) bendradarbiavimas padeda užtikrinti efektyvią neteisėtos migracijos kontrolę.

Siekiant užtikrinti efektyvų neteisėtai esančių trečiųjų šalių piliečių grąžinimą, labai svarbus readmisijos sutarčių su jų kilmės valstybėmis sudarymas ir readmisijos sutarčių įgyvendinimo protokolų pasirašymas.

Pvz., smarkiai išaugus neteisėtų migrantų iš Vietnamo skaičiui, 2019 m. gegužės 7 d. buvo ratifikuotas Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir Vietnamo Socialistinės Respublikos Vyriausybės susitarimas dėl piliečių readmisijos, kuris buvo pasirašytas 2019 m. sausio 8 d.

3.

Priemonės, skirtos
išspręsti ilgalaikį
neteisėtą buvimą
šalyje

K25. Kokios galimybės nutraukti ilgalaikį trečiųjų šalių piliečių neteisėtą buvimą šalyje (pvz., grąžinimas, buvimo legalizavimas, kita) egzistuoja Lietuvoje? Kurioms teikiamas prioritetas?

Sprendimas dėl konkrečių atvejų priimamas tinkamai atsižvelgus į visas su konkrečiu atveju susijusias aplinkybes. Prieš priimant sprendimą dėl grąžinimo, atsižvelgiama į trečiosios šalies piliečio buvimą Lietuvos Respublikoje laiką, šeiminius ryšius su asmenimis, gyvenančiais Lietuvos Respublikoje, esamus socialinius, ekonominius ir kitus ryšius su Lietuvos Respublika, padaryto teisės pažeidimo pavojingumo pobūdį ir mastą. Taigi gali būti ir priimtas sprendimas dėl grąžinimo, ir suteikta galimybė neteisėtai esančiam trečiosios šalies piliečiui įsisteinti savo gyvenimą Lietuvoje, ypač tais atvejais, kai Lietuvoje teisėtai gyvena jo šeimos nariai.¹⁹

Taigi Lietuvoje neteisėtų migrantų atžvilgiu gali būti:

- Priimtas sprendimas dėl grąžinimo;
- Priimtas sprendimas dėl išsiuntimo;
- Išduodamas ne ilgiau kaip vienerius metus galiojantis leidimas laikinai gyventi, jeigu nelydimas nepilnametis užsienietis negrąžinamas į užsienio valstybę, užsienietis negali išvykti iš Lietuvos Respublikos dėl humanitarinių priežasčių, užsieniečio negalima grąžinti į užsienio valstybę ar išsiųsti iš Lietuvos Respublikos;
- Įvertinus visas su konkrečiu atveju susijusias aplinkybes gali būti nuspręsta nepriimti nei vieno iš aukščiau minėtų sprendimų, o leisti užsieniečiui ir neteisėtai būnant pateikti prašymą dėl leidimo laikinai gyventi ar leidimo nuolat gyventi gavimo (žinoma, jei užsienietis to pageidauja). Tai dažniausiai nutinka, kai Lietuvoje teisėtai gyvena šeimos nariai (sutuoktiniai, nepilnamečiai vaikai).

3.1. PRIEMONĖS, SKATINANČIOS GRĄŽIMĄ AR UŽKERTANČIOS KELIĄ NETEISĖTAM BUVIMUI ŠALYJE

K26. Kokios priemonės, skatinančios grąžimą ar užkertančios kelią neteisėtam buvimui šalyje, konkrečiai skirtos ilgą laiką neteisėtai šalyje esantiems migrantams (kaip apibrėžta šioje studijoje), egzistuoja Lietuvoje?

Priemonių, skirtų būtent ilgą laiką neteisėtai Lietuvoje esantiems migrantams, nėra galimybės išskirti, nes taikomos bendros priemonės: neteisėtos migracijos prevencija ir kontrolė, teisėtos migracijos skatinimas ir piktnaudžiavimo teisėta migracija atvejų išaiškinimas, galimybių piktnaudžiauti teisėta migracija mažinimas, priimtų sprendimų dėl savanoriško grąžinimo įvykdymo tinkama kontrolė, o jeigu yra pagrindas manyti, kad trečiosios šalies pilietis gali pasislėpti vengdamas grąžinimo, – termino savanoriškai išvykti nesuteikimas ir trečiosios šalies piliečio sulaikymas.

¹⁹ Pagal UTP), šeimos nariai – sutuoktinis arba asmuo, su kuriuo sudaryta registruotos partnerystės sutartis, nepilnamečiai vaikai (vaikai) (toliau – vaikai), įskaitant sutuoktinio arba asmens, su kuriuo sudaryta registruotos partnerystės sutartis, nepilnamečius vaikus, jeigu jie nesusituokė ir yra priklausomi nuo tėvų, taip pat pirmos eilės tiesiosios aukštutinės linijos giminaičiai, kurie išlaikomi ne mažiau kaip vienus metus ir negali pasinaudoti kitų šeimos narių, gyvenančių užsienio valstybėje, parama.

K27.a) Kokios gerosios praktikos, skatinančios grąžimą ar užkertančios kelią neteisėtam buvimui šalyje, konkrečiai skirtos ilgą laiką neteisėtai šalyje esantiems migrantams (kaip apibrėžta šioje studijoje), identifiukuotos Lietuvoje?

Sprendimo dėl savanoriško grąžinimo priėmimas tik tinkamai įvertinus realias trečiosios šalies piliečio galimybes tokį sprendimą įvykdyti ir išvykti. Jeigu yra pagrindas manyti, kad trečiosios šalies pilietis gali pasislėpti vengdamas grąžinimo, – termino savanoriškai išvykti nesuteikimas ir trečiosios šalies piliečio sulaikymas. Sprendimo dėl grąžinimo priėmimas tik nustačius trečiosios šalies piliečio asmens tapatybę.

b) Ar Lietuvoje buvo atlikta tyrimų apie grąžimo skatinimą ar kelio neteisėtam buvimui šalyje užkertimą (atliktų atitinkamų institucijų, akademikų, NVO ir pan.)?

Taip

Ne

K28. Prašome pateikti informatyvų pavyzdį (-us) apie institucijų taikomą atsaką ir (arba) gerąsias praktikas skatinant grąžimą arba užkertant kelią neteisėtam buvimui šalyje (a) centriniu, (b) regioniniu ir (arba) (c) vietiniu lygiu (pvz., savivaldybės) – iki dviejų pavyzdžių, pateikiant nuasmenintą konkrečių ilgą laiką šalyje neteisėtai esančių migrantų atvejų studiją:

2016 m. smarkiai išaugo neteisėtų migrantų iš Vietnamo skaičius. 2016 m. per maksimalų sulaikymo terminą (18 mėnesių) nepavyko nustatyti asmens tapatybės, o tai reiškia – ir išsiųsti iš Lietuvos 23 migrantų iš Vietnamo. Tačiau, 2019 m. gegužės 7 d. ratifikavus tų pačių metų sausio 8 d. su Vietnamu pasirašytą susitarimą dėl piliečių readmisijos, tokių atvejų skaičius 2019 m. sumažėjo iki trijų.

3.2. BUVIMO ŠALYJE LEGALIZAVIMAS, PRIEINAMAS KONKREČIAI ILGĄ LAIKĄ NETEISĖTAM BUVIMUI ŠALYJE ESANTIEMS MIGRANTAMS

K29. Ar Lietuvoje buvimo šalyje legalizavimo galimybės yra prieinamos konkrečiai ilgą laiką neteisėtai šalyje esantiems migrantams?

Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ įgyvendinimo įstatyme yra įtvirtinta užsieniečių, apsigyvenusių Lietuvos Respublikoje iki 1993 m. liepos 1 d. ir šiuo metu faktiškai joje gyvenančių, teisė gauti leidimą nuolat gyventi Lietuvos Respublikoje.

Užsieniečiai, kurie gyvena Lietuvos Respublikoje iki 1993 m. liepos 1 d. ir šiuo metu gyvena Lietuvos Respublikoje, tačiau duomenys apie jų gyvenamąją vietą Lietuvos Respublikoje nėra įrašyti gyvenamosios vietos apskaitos dokumentuose, privalo teismo tvarka nustatyti juridinį faktą apie gyvenimą Lietuvos Respublikoje iki nurodyto laikotarpio ir kad šiuo metu gyvena Lietuvos Respublikos teritorijoje. Teisme užsienietis privalo įrodyti, kad jis: turi teisėtą pragyvenimo šaltinį Lietuvos Respublikoje ir moka pajamų ir kitus Lietuvos Respublikos įstatymų ir kitų teisės aktų nustatytus mokesčius ar įmokas, ir turi gyvenamąją patalpą Lietuvos Respublikoje.

Svarbu paminėti, kad leidimai laikinai gyventi, išduodami atsakymuose į 2 ir 3 klausimus nurodytais atvejais, neturėtų būti laikomi kaip neteisėtai esančių migrantų legalizavimo schema. Nors tokiems užsieniečiams ir išduodamas leidimas laikinai gyventi, tačiau užsienietis turėtų išvykti iš Lietuvos Respublikos nedelsiant, jeigu išnyktų priežastys, dėl kurių sprendimas grąžinti/išsiųsti negalėjo būti įvykdytas. Tačiau, kaip ir buvo minėta atsakyme į 25 klausimą, sprendimas dėl konkrečių atvejų priimamas tinkamai atsižvelgus į visas su konkrečiu atveju susijusias aplinkybes.

Prieš priimant sprendimą dėl grąžinimo, atsižvelgiama į trečiosios šalies piliečio buvimo Lietuvos Respublikoje laiką, šeiminius ryšius su asmenimis, gyvenančiais Lietuvos Respublikoje, esamus socialinius, ekonominius ir kitus ryšius su Lietuvos Respublika, padaryto teisės pažeidimo pavojingumo pobūdį ir mastą. Taigi gali būti ir priimtas sprendimas dėl grąžinimo, ir suteikta galimybė neteisėtai esančiam trečiosios šalies piliečiui įsiteisinti savo gyvenimą Lietuvoje, ypač tais atvejais, kai Lietuvoje teisėtai gyvena jo šeimos nariai.

K30. a) Kokios gerosios praktikos, susijusios su buvimo šalyje legalizavimu, identifikuotos Lietuvoje?

Dažniausiai užsieniečiai, kurie pasinaudoja Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ įgyvendinimo įstatyme įtvirtinta užsieniečių, apsigyvenusių Lietuvos Respublikoje iki 1993 m. liepos 1 d. ir šiuo metu faktiškai joje gyvenančių, teise gauti leidimą nuolat gyventi Lietuvos Respublikoje, yra materialiai remtini asmenys, kuriems ir dokumentų surinkimas, ir valstybės rinkliavos už leidimą gyventi sumokėjimas yra didelė našta, todėl tai, kad kartais savivaldybės (seniūnijos) padeda tokiems asmenims dokumentus susitvarkyti ir sumoka už juos valstybės rinkliavą, vertintina kaip geroji praktika.

b) Ar Lietuvoje buvo atlikta tyrimų apie praktikas, susijusias su buvimo šalyje legalizavimo galimybėmis, prienamomis konkrečiai neteisėtai šalyje esantiems migrantams (atliktų atitinkamų institucijų, akademikų, NVO ir pan.)?

Taip

Ne

K31. Prašome pateikti informatyvų pavyzdį (-us) apie institucijų taikomą atsaką ir (arba) gerąsias praktikas, susijusias su buvimo šalyje legalizavimo priemonėmis (a) centru, (b) regioniniu ir (arba) (c) vietiniu lygiu (pvz., savivaldybės) – iki dviejų pavyzdžių, pateikiant nuasmenintą konkrečių ilgą laiką šalyje neteisėtai esančių migrantų atvejų studiją:

Žr. atsakymą į 30a klausimą.

3.3. PRIEMONĖS, KURIŲ BUVO IMTASI ATSAKANT Į COVID-19 PANDEMIJĄ

K32. Ar buvo imtasi priemonių, siekiant išspręsti ilgą laiką neteisėtai šalyje esančių migrantų situaciją, konkrečiai susijusių su atsaku į COVID-19 ir jo poveikį (pvz., kai kuriuose sektoriuose dirbančių migrantų legalizavimas)? Prašome aprašyti.

Užsieniečiams, kurių teisėto buvimo Lietuvoje laikotarpis baigėsi Lietuvos teritorijoje paskelbto karantino metu (nuo 2020 m. kovo 16 d. iki 2020 m. birželio 16 d. 24:00 val.) ir kurie ne dėl savo kaltės negalėjo (negali) laiku išvykti iš Lietuvos, buvo nepriimami sprendimai dėl grąžinimo ir netaikoma administracinė atsakomybė už neteisėtą buvimą. Minėtieji užsieniečiai, taip pat tie, dėl kurių buvo priimtas sprendimas dėl grąžinimo, bet laikotarpis savanoriškai išvykti baigėsi karantino metu, galėjo likti Lietuvoje karantino Lietuvos teritorijoje metu, tačiau pasibaigus karantinui privalėjo išvykti iš Lietuvos iki 2020 m. rugpjūčio 17 d. 24:00 val.

Kiekvienu atveju, nustačius, kad prašymą dėl nacionalinės vizos ar leidimo gyventi pateikti ar atsiimti išrašytą leidimą gyventi atvykęs užsienietis Lietuvoje yra neteisėtai, pirmiausia, tinkamai atsižvelgiama į visas su konkrečiu atveju susijusias aplinkybes. Užsieniečiai, kurių teisėto buvimo Lietuvoje laikotarpis baigėsi Lietuvos teritorijoje paskelbto karantino metu ir kurie ne dėl savo kaltės negalėjo išvykti iš Lietuvos, išrašytą leidimą gyventi iki 2020 m. rugpjūčio 17 d. galėjo atsiimti ir neteisėtai būdami. Taip pat, įvertinus faktines aplinkybes, dėl kurių trečiosios šalies pilietis iš Lietuvos neišvyko iki jo teisėto buvimo laikotarpio pabaigos, ir realias galimybes išvykti, kai kuriems trečiųjų šalių piliečiams buvo leista pateikti dokumentus dėl nacionalinės vizos ar leidimo gyventi gavimo ir neteisėtai esant.

4.

Iššūkiai ir ateities veiksmai

K33. Kokie kyla iššūkiai, susiję su politikos priemonėmis, skirtomis ilgą laiką neteisėtai šalyje esantiems migrantams?

- Paslaugų teikimas (būstas, sveikatos priežiūra, kitos priemonės)
- Keitimasis informacija apie ilgą laiką neteisėtai šalyje esančius migrantus tarp nacionalinių ir vietinių institucijų
- Keitimasis informacija tarp valstybių narių
- Kiti iššūkiai (pvz., kitos priemonės, nurodytos 3 skyriuje)

Atsižvelgus į tai, kad ilgą laiką neteisėtai šalyje esančių migrantų mastas Lietuvoje yra nežymus, iššūkių iš institucijų pusės nekyla.

K34. Kokie kyla iššūkiai, susiję su politikos priemonėmis, skirtomis ilgą laiką neteisėtai šalyje esantiems migrantams ir konkrečiai susiję su atsaku į COVID-19 pandemiją ir jos poveikį?

Atsižvelgus į tai, kad ilgą laiką neteisėtai šalyje esančių migrantų mastas Lietuvoje yra nežymus, iššūkių iš institucijų pusės nekyla.

K35. Kokie iššūkiai kyla skatinant grįžimą ar užkertant kelią neteisėtam buvimui šalyje ilgą laiką šalyje neteisėtai esančių migrantų atžvilgiu? Prašome aprašyti papildomus iššūkius, konkrečiai susijusius su atsaku į COVID-19 pandemiją ir jos poveikį.

Atsižvelgus į tai, kad ilgą laiką neteisėtai šalyje esančių migrantų mastas Lietuvoje yra nežymus, iššūkių nekyla. Tačiau tikėtina, kad dėl aplinkybių, sąlygotų COVID-19 pandemijos, tokių asmenų skaičius gali padidėti, nes kai kurios valstybės riboja atvykimą, apsunkintas susisiekimą (nėra lėktuvų skrydžių, išaugusios bilietų kainos ir pan.).

K36. Kokie iššūkiai kyla dėl galimybių legalizuoti buvimą šalyje, egzistuojančių ilgą laiką neteisėtai šalyje esantiems migrantams? Prašome aprašyti papildomus iššūkius, konkrečiai susijusius su atsaku į COVID-19 pandemiją ir jos poveikį.

Dėl aplinkybių, sąlygotų COVID-19 pandemijos, trečiųjų šalių piliečiams kyla problemų gaunant naujus savo valstybės kelionės dokumentus, kai turimų galiojimo laikas baigiasi.

K37. Remiantis (centrinėmis ir (arba) vietinėmis) suinteresuotosiomis šalimis Lietuvoje, kokių veiksmų galėtų būti imtasi ES lygiu, siekiant pagelbėti valstybėms narėms veiksmingai bendradarbiauti ir įveikti iššūkius, kylančius dėl ilgą laiką šalyje neteisėtai esančių migrantų?

Neteisėtų migrantų grąžinimo sistemos Europos Sąjungoje veiksmingumo didinimas daro įtaką ir ilgą laiką neteisėtai esančių migrantų mastui. Pradėjus funkcionuoti Atvykimo ir išvykimo sistemai ir pradėjus taikyti Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą dėl Šengeno informacinės sistemos naudojimo neteisėtai esančių trečiųjų šalių piliečių grąžinimui, pagerės trečiųjų šalių piliečių trumpalaikio buvimo ir sprendimų dėl grąžinimo įvykdymo kontrolė.

Siekiant užkirsti kelią piktnaudžiauti teisėtos migracijos galimybėmis, turėtų būti sukurti įrankiai, leidžiantys Europos Sąjungos valstybėms narėms keistis informacija apie panaikintas nacionalines vizas, kad trečiųjų šalių piliečiai neturėtų galimybių su panaikinta vienos valstybės narės nacionaline viza atvykti ir būti kitos valstybės narės teritorijoje.

5.

Išvados

K38. Kiek tai susiję su šios studijos tikslais (politikos atsaką į ilgą laiką neteisėtai šalyje esančius migrantus), kokias išvadas padarytumėte iš savo pateiktų atsakymų?

1. Ilgą laiką neteisėtai esančių migrantų mastas Lietuvos Respublikoje yra nežymus, todėl atskirų strategijų bei priemonių, skirtų būtent ilgą laiką neteisėtai esančių migrantų atžvilgiu, nebuvo priimta. Iššūkių iš institucijų pusės nekyla, viešų diskusijų ar politinių debatų šiuo klausimu taip pat nebuvo.
2. Lietuvoje egzistuoja visos studijoje nurodytos ilgą laiką neteisėtai šalyje esančių migrantų kategorijos. Tačiau Lietuvos teisės aktuose nėra nurodytų kriterijų, pagal kuriuos būtų galima skirstyti neteisėtai esančius užsieniečius į trumpą laiką neteisėtai šalyje esančius migrantus ir ilgą laiką neteisėtai šalyje esančius migrantus. Vienintelė aiškiai teisės aktuose išskirta kategorija yra užsieniečiai, kurie gyveno Lietuvos Respublikoje iki 1993 m. liepos 1 d. ir šiuo metu gyvena Lietuvos Respublikoje, tačiau neturi leidimo gyventi.
3. Įprastai Lietuvoje neteisėtų migrantų atžvilgiu priimamas sprendimas dėl grąžinimo arba išsiuntimo. Taip pat gali būti nuspręsta užsienietį perduoti pagal readmisijos susitarimą. Jeigu užsienietis dėl tam tikrų priežasčių negali būti grąžintas/išsiųstas, gali būti priimtas sprendimas išduoti ne ilgiau kaip vienerius metus galiojantį leidimą laikinai gyventi. Tokiu atveju leidimo laikinai gyventi laikotarpiu migrantas nėra laikomas esančiu šalyje neteisėtai. Tam tikrais atskirais atvejais, įvertinus visas aplinkybes, gali būti nuspręsta nepriimti nei vieno iš aukščiau minėtų sprendimų, o leisti užsieniečiui ir neteisėtai būnant pateikti prašymą dėl leidimo gyventi, jeigu Lietuvoje teisėtai gyvena užsieniečio šeimos nariai.
4. Viešųjų paslaugų prieinamumas ilgai neteisėtai šalyje esantiems migrantams yra apribotas: medicininė priežiūra (išskyrus būtinają pagalbą) nėra teikiama nemokamai, socialinės lengvatos bei švietimo paslaugos taip pat nėra prieinamos, be to, būdami Lietuvoje neteisėtai, užsieniečiai neturi teisės dirbti. Neteisėtai esantiems migrantams, kuriems buvo išduotas leidimas laikinai gyventi, paslaugų prieinamumas yra platesnis – jie iš principo turi tokias pačias teises kaip ir kiti užsieniečiai, turintys leidimą laikinai gyventi.
5. Gerąją praktiką, susijusią su institucijų taikomomis priemonėmis, skirtomis ilgą laiką Lietuvoje esantiems migrantams, gali būti laikomos paslaugos, kurios yra teikiamos šalyje esantiems nelydimiems nepilnamečiams (suteikiamas apgyvendinimas, medicinos, socialinės ir teisinės paslaugos bei užtikrinama teisė į mokslą).
6. Lietuvoje buvimo šalyje legalizavimo galimybės yra prieinamos užsieniečiams, kurie gyveno Lietuvos Respublikoje iki 1993 m. liepos 1 d. ir šiuo metu gyvena Lietuvos Respublikoje, tačiau neturi leidimo gyventi. Kitiems užsieniečiams, jeigu jų grąžinimas ar išsiuntimas nėra įmanomas, gali būti išduodamas leidimas laikinai gyventi ne ilgiau nei vienerius metus, tačiau tai neturėtų būti traktuojama kaip neteisėtai esančių migrantų legalizavimo schema. Tokie užsieniečiai turėtų išvykti iš Lietuvos Respublikos nedelsiant, jeigu išnyktų priežastys, dėl kurių sprendimas grąžinti/išsiųsti negalėjo būti įvykdytas.
7. Lietuvos pavyzdys rodo, kad tinkamai įgyvendinamos bendros neteisėtoms migracijos valdymo priemonės, tokios kaip pakankama išorės sienų apsauga, nuolat įgyvendinamos neteisėtoms migracijos prevencijos ir kontrolės priemonės, glaudesnis tarpinstitucinis ir tarptautinis bendradarbiavimas padeda užtikrinti efektyvią neteisėtoms migracijos kontrolę ir nedidelį neteisėtų migrantų mastą šalyje. Vis dėlto vienas iš gerosios praktikos pavyzdžių, kuris padėjo spręsti ilgalaikį neteisėtą užsieniečių buvimą Lietuvoje ir kuris galėtų būti paminėtas, yra Lietuvos ir Vietnamo Socialistinės Respublikos Vyriausybės 2019 metų susitarimas dėl readmisijos siekiant sumažinti neteisėtų migrantų iš Vietnamo skaičių.

EMN – tai migracijos ekspertų tinklas, skirtas rinkti, analizuoti ir dalintis naujausia, objektyvia ir palyginama informacija migracijos bei prieglobsčio srityje. Lietuvoje EMN veiklą LR Vyriausybės nutarimu vykdo Tarptautinės migracijos organizacijos (TMO) Vilniaus biuras.

Lietuvoje EMN Nacionalinio informacijos centro (NIC) funkcijas LR Vyriausybės nutarimu vykdo Tarptautinės migracijos organizacijos (TMO) Vilniaus biuras glaudžiai bendradarbiaudamas su LR vidaus reikalų ministerija, Migracijos departamentu bei Valstybės sienos apsaugos tarnyba. EMN NIC bendradarbiauja ir su kitomis vyriausybėmis ir nevyriausybėmis institucijomis, dirbančiomis migracijos srityje.
